DEUS CARITAS EST magazine

maa 2022

EDITORIAAL
We worden niet moe >>

DR CONGO
Goma breidt uit >>

ZAMBIA
Saint Mawaggali Trades Institute in Choma >>

DR CONGO
Ook Sosame breidt uit >>

DR CONGO
Uitdagingen in Uvira >>

DR CONGO
Broeder Gabriël in Mbuji-Mayi >>

DOSSIER: BUREAUCRATIE
De macht of onmacht van de bureaucratie >>

Nieuws uit het generaal bestuur >>

Nieuws uit de huizen >>

Aangesloten leden >>

In memoriam >>

We worden niet moe

“Jonge mannen geraken vermoeid, zelfs de sterksten struikelen en vallen, maar wie zich op de Heer verlaten, krijgen steeds nieuwe kracht, als adelaars slaan zij hun vleugels uit, zij rennen voortdurend, zij hollen en worden niet moe” (Jes. 40, 30-31). Door deze woorden van de profeet Jesaja kunnen we niet niet geraakt worden. Ze zijn meer dan confronterend, vooral op momenten dat het ons allemaal teveel lijkt te worden en wanneer de vermoeidheid om alles wat we meemaken ons om het hart slaat. En eenieder van ons zal dergelijke momenten meemaken. De reden die Jesaja aangeeft waarom we ondanks allerlei tegenslagen toch niet moe worden en het zelfs niet moe worden, is dat we ons verlaten op de Heer. We moeten het zwaartepunt van ons leven verleggen van onszelf naar de Heer. Dat klinkt eenvoudig, maar dat is het helemaal niet. Want in ieder van ons is een sterke kracht aanwezig om dat zwaartepunt bij onszelf te leggen en daar ook te willen houden.

Dit verleggen lijkt wel een teken van zwakte, van vlucht, van het ontlopen van onze verantwoordelijkheid. De hele psychologie is gericht om dat zwaartepunt in ons zelfs te verstevigen, te verankeren. De gekende behoeftepiramide van Maslow culmineert in de zelfontplooiing, maar eindigt wel in een gesloten top. Het is alsof de mens hierbij in

zichzelf wordt opgesloten en dat het summum een zelfvoldaan bestaan is. De mens ontplooit zich in een binnenwaartse beweging. Het is verwonderlijk dat de theorie en het model van Maslow het nog steeds doet, ondanks alle kritieken die het model oproept. Zo wordt er helemaal niet aangegeven op welke wijze de mens tot deze zelfverwerkelijking komt. Het is alsof hij alleen maar gebruik kan maken wat anderen hem geven zonder zelf iets te moeten geven. Het model kan zelfs het gevaar inhouden dat men de anderen gaat gebruiken en zelfs misbruiken om er zelf te geraken in het leven. Het kan dus een zeer onethisch model worden. Er wordt ook niets gezegd over de inhoud van deze zelfverwerkelijking. Het lijkt wel een lege doos te zijn.

Is de zelfverwerkelijking het doel dat men nastreeft of is het eerder een geschenk dat men ontvangt als resultaat van iets anders? Dat “iets anders” wordt dan het doel van ons leven, en niet de zelfverwerkelijking op zich. Het is de Weense psychiater Viktor Frankl die over het belang van dat “iets anders” heeft nagedacht en tijdens zijn gevangenschap in het concentratiekamp tot de ervaring kwam dat de

kans om te overleven veel groter was bij hen die een zin in het leven hadden dat zich buiten zichzelf bevond. De aanwezigheid van een geliefd iemand die men wou terugzien, een project waarvoor men zich wil inzetten, een andere persoon van wie men weet dat hij of zij enorm op ons rekent. Eenmaal dat ontbreekt, valt een mens gewillig in een leegte, een existentiële leegte en verliest hij de zin in zijn leven. Dan wordt zijn streven naar zelfverwerkelijking een lege doos.

Frankl heeft zich in zijn observatie volledig op menselijk niveau gehouden in zijn grote vraag naar de zin in het leven. Maar hij heeft wel de opening gelaten om aan deze zinvraag ook een spiritueel antwoord te geven. Want het kan zijn dat we geen wereldlijk project hebben waarvoor we ons kunnen inzetten of dat dit omwille van ziekte of ouderdom ons is afgenomen. En het kan zijn dat we blijkbaar niemand meer hebben waarop we kunnen rekenen of waaraan onze genegenheid op een bijzondere wijze uitgaat. We kunnen in situaties komen waarbij alle menselijke perspectieven wel weggesmolten lijken. We staan dan letterlijk in een existentieel vacuüm.

We moeten het zwaartepunt van ons leven verleggen van onszelf naar de Heer.

Wanneer we echter belijden dat God bestaat, en dat Hij met ons begaan is als een zorgzame vader en dat Hij diegene is die zich met zijn oneindige liefde naar ons in beweging zet, dan kan noch zal ons existentieel vacuüm waarin we ons kunnen bevinden nooit helemaal leeg zijn. Integendeel, het kan juist in de leegte die we doormaken het moment zijn dat we God op een heel bijzondere wijze op het spoor komen, of beter, dat God zich op een heel bijzondere wijze laat vinden.

Mystiekers spreken over de donkere nacht die ze soms door moeten. Het zijn de momenten dat

Viktor Frankl

alle zekerheden in het leven lijken te wankelen. Of om het met een boutade te zeggen: “Er zijn geen zekerheden meer”. Misschien moeten sommigen door een dergelijke donkere nacht om het ware licht te kunnen ontwaren dat nooit gedoofd wordt, maar tot dan toe misschien onzichtbaar bleef omdat er te veel andere lichten in het leven waren aangestoken. Overdag zien we het licht van de maan niet omdat dit als het ware overschenen wordt door het licht dat veel sterker is, de zon. Vandaag wordt God inderdaad overschenen door vele andere lichten. In zijn grote nederigheid en respect voor onze menselijke vrijheid gaat God deze lichten niet doven opdat alleen zijn licht zou schijnen. In zijn almacht kan Hij dat doen want Hij is de oorsprong van alle licht. En op het einde der tijden zal Hij zichzelf laten oplichten boven alle andere lichten. Maar ondertussen laat Hij het aan de mensen over al dan niet voor zijn licht te kiezen.

Zelfs bij de menswording is Hij de menselijke vrijheid blijven respecteren. We leren het bij Johannes: *“Het ware Licht, dat iedere mens verlicht, kwam in de wereld. Hij was in de wereld; de wereld was door Hem geworden, en toch erkende de wereld Hem niet. Hij kwam in het zijne, maar de zijnen aanvaardden Hem niet”* (Joh. 1, 9-11). *“Het licht schijnt in de duisternis, maar de duisternis nam het niet aan”* (Joh. 1, 5). Met de beschrijving van de menswording drukt Johannes de tragiek uit waarin we ons als mens verblinden. Voortdurend zijn we op zoek naar licht, maar voor het ware licht hebben we

geen oog, daarvoor sluiten we ons hart. Het licht schijnt nochtans in onze duisternis, maar we nemen het niet aan. Voor het ware Licht blijven we blind. Wanneer we ons niet oefenen om dat ware Licht te zien, ook al wordt het overschenen door zoveel andere lichten, dan zullen we het Licht niet vinden wanneer alle andere lichten in ons leven gedoofd zijn, als alle aardse zekerheden tot stof zijn vergaan. Dat ware Licht is Gods genade dat Hij ons iedere dag wil schenken, maar we moeten er voor openstaan. Gods genade is onvoorwaardelijk, maar wij zijn het die er voorwaarden aan koppelen.

De menswording van God is de grootste paradox die we ons kunnen inbeelden. God die mens wordt in een boorling waarvoor zelfs geen plaats is in de wereld en die in een stal wordt

The Newborn Child, Georges de La Tour, Museum of Fine Arts of Rennes, France (1645-1648)

geboren en in een voederkribbe wordt gelegd. God eist zijn plaats niet op in de wereld, maar Hij aanvaardt, vanuit zijn onvoorwaardelijk respect voor de menselijke vrijheid die Hij zelf aan de mens heeft geschonken, de plaats die Hem wordt toegewezen. En dikwijls wordt Hij naar de stal verwezen en wordt Hij afwezig gemeld op de banketten die worden aangeboden. God protesteert niet en dringt zich niet op wanneer Hij lijdzaam toeziet hoe de mensen hun leven inrichten zonder Hem en wanneer Hij moet vaststellen dat sommigen Hem actief weren uit hun bestaan en Hem als de verstoorder zien van hun gewaande geluk.

Het is wel opvallend dat wanneer zekerheden in het leven wegvallen, wanneer de glitter verbleekt en men uit de roes van het vieren ontwaakt, dat sommigen dan wel pogen terug te grijpen naar Diegene die ze voordien verloochend en genegeerd hebben. Het is opvallend hoeveel kaarsen werden gebrand tijdens de pandemie en hoe bij sommigen de secularisatie even opzij werd gezet om even op zoek te gaan naar Diegene die ze tot voorheen tot een dwaze illusie hadden gedegradeerd. Maar tegelijk mochten we positief vaststellen hoe zij die aan God een plaats hadden gelaten in hun leven zich nu ook veilig wisten in zijn beschermende handen tijdens deze tijd dat een grote onzekerheid ons overviel.

De aanwezigheid van God is een realiteit in het leven van iedere mens, maar het is de mens zelf die deze aanwezigheid moet activeren. Het doet me steeds terugdenken aan het voorbeeld

dat Teresia van Lisieux gaf wanneer ze het had over de goddelijke genade. Ze vergeleek het met een lift die de kracht heeft om ons naar de hoogste verdieping te brengen, maar het is de mens die daarvoor de knop moet indrukken. Uit zichzelf zal de lift zich niet in beweging zetten. Is het dan niet spijtig dat velen deze knop niet indrukken ofwel uit onwetendheid ofwel uit zelfgenoegzaamheid? Behoren ook wij tot één van deze categorieën of erkennen we in alle nederigheid het belang om ons in vertrouwen te kunnen toevertrouwen aan God, aan zijn liefde, aan zijn barmhartigheid, aan zijn genade? Het is dit geschenk dat God ons wil aanbieden en dat een krachtig medicament is om onze innerlijke onrust te verdrijven en ons integendeel die innerlijke vrede te schenken die standhoudt zelfs bij de grootste stormen die ons leven kunnen teisteren.

We staan hier voor een dubbele opgave. Vooreerst moeten wij erover waken dat we de incarnatie opnieuw laten geschieden in ons leven, dat we God opnieuw laten geboren worden in ons leven en dat we Hem niet verwijzen naar ergens een stal, ver weg van ons dagelijks leven. De kribbe die wij Hem aanbieden moet ons hart zijn, en het is daar dat we Hem moeten aanbidden, onze geschenken aanbieden, Hem beschermen wanneer Hij bedreigd wordt en desnoods met Hem op de vlucht gaan wanneer we in omstandigheden terecht komen waarin we Hem dreigen te verliezen of dreigen te verloochenen. Het wordt de actualisatie van het kerstgebeuren waarbij we de incarnatie

Nativity, Bradi Barth

in ons leven opnieuw laten geschieden. Want de menswording van God zet zich verder in de geschiedenis en moet dit ook worden in mijn leven. Dan wordt niet meer ikzelf, maar God de draagkracht in mijn leven, die me doorheen donkere paden zal voeren naar groene weiden.

Maar hoe kunnen wij, en dat is onze tweede opgave, in een tijd die getekend is door een hevige godsverduistering het pantser doorbreken dat velen rondom zich hebben opgebouwd om zeker niet met God geconfronteerd te worden? Hoe kunnen wij hen aanmoedigen om tenminste enige spleten te laten in dit pantser zodat Gods licht erdoorheen kan schijnen? Neen, we kunnen dit niet met geweld doen, maar alleen uitnodigend en niet ophoudend de blijde boodschap aan hen aan te bieden. Misschien kan onze aanwezigheid in hun grote verlatenheid die ze doormaken het moment zijn dat ze doorheen onze volgehouden liefde iets van de bron van alle liefde mogen ervaren. Dit

wordt zeer goed uitgedrukt in wat we kennen als de presentiepastoraal of de incarnatiepastoraal. Hier gaat het niet om te proberen met onze woorden te overtuigen, maar wel met onze aanwezigheid te getuigen. En er hoeven daarrond geen grote strategieën worden ontwikkeld, maar gewoon in het hier en het nu van het leven van deze medemens met heel ons mens-zijn en medemens-zijn aanwezig zijn. Meer hoeft dat niet te zijn, maar ook niet minder. Want ook dat is incarnatie: in het ogenschijnlijke meest gewone en meest banale ruimte te scheppen om er God geboren te laten worden. ¶

Br. René Stockman

Goma breidt uit

Goma werd de laatste tijd niet gespaard. Na de COVID-pandemie werd de stad in mei 2021 opgeschrikt door een onverwachte vulkaanuitbarsting met bijhorende aardbevingen, en onmiddellijk herinnerde men zich de zware uitbarsting van de Nyiragongo, die de stad in 2002 grotendeels verwoestte. Het was na deze uitbarsting in 2002 dat de bisschop van Goma, Mgr. Ngabo, de vraag stelde aan de Broeders van Liefde om een centrum voor mensen met een fysieke beperking over te nemen. De Belg Louis Martin en zijn echtgenote Geneviève hadden dit in samenwerking met het bisdom opgericht, waren naar België teruggekeerd en hadden zelf naar de Broeders van Liefde gewezen om het werk

verder te zetten. Bij mijn eerste bezoek in 2003 zagen we houten huisjes, die de bewoners op de lavagrond aan het opbouwen waren, en we konden ons niet inbeelden dat hier ooit een nieuwe stad zou ontwikkelen. Vandaag is dit gerealiseerd, en Goma is met zijn goed wegennet en flink uitgebouwde industrie een verademing in de Kivustreek. In april 2005 namen we als congregatie de verantwoordelijkheid van zowel het centrum voor mensen met een fysieke beperking als een kleinschalig psychiatrisch centrum dat men ondertussen ook had opgericht. In oktober 2021 konden we getuige zijn hoe ook de Broeders van Liefde gestaag werken om deze beide initiatieven verder uit te bouwen en zelfs aan te vullen met nieuwe stichtingen. Zo werd nabij het psychiatrisch centrum een “école de vie” opgericht, een dagcentrum voor kinderen met een mentale beperking. Het psychiatrisch centrum zelf, dat als een bijgebouw startte van het centrum voor mensen met een fysieke beperking, werd verder uitgebouwd tot een

goed functionerend ziekenhuis dat algemene waardering kent in de regio. Samen met ons psychiatrisch centrum Sosame in Bukavu en de verschillende satellieten die ze bedienen, onder andere in Uvira en Shabunda, zijn deze voorzieningen een echt begrip geworden voor de ganse Kivu-regio van Congo.
Maar op 20 oktober ging onze aandacht naar een totaal nieuw initiatief dat de broeders hadden genomen in 2018 met de opstart van een privé kleuter- en lagere school. Een gebouw, dat eerder dienst deed voor beroepsopleiding, werd daartoe aangepast en men beschikte onmiddellijk over zes mooie klaslokalen. Met deze privéschool, die de passende naam kreeg: *"Complexe scolaire de la Charité"*, beoogt men enerzijds kwaliteitsonderwijs te geven in een omgeving waar de officiële en conventionele scholen, omwille van de gebrekkige of zelfs totaal afwezige ondersteuning van de overheid, voortdurend door stakingen worden geteisterd, waar de gebouwen dikwijls verouderd zijn en waar didactisch materiaal meestal ontbreekt.

Maar anderzijds is het ook de bedoeling dat

vanuit deze school, die financieel wordt gerund via de bijdragen van de ouders, op termijn ook een financiële ondersteuning kan worden gegeven aan de andere initiatieven in Goma, die veel armen onder hun populatie kennen en die daarvoor een extra ondersteuning nodig hebben. In het streven naar een grotere financiële zelfstandigheid van onze regio's in het Zuiden zijn dergelijke initiatieven van groot belang om, via interne solidariteit, onze voorkeursoptie voor de armen te kunnen voortzetten, vooral via de zorg voor mensen met een beperking en een geestesziekte die hierdoor totaal gemarginaliseerd geraken en zelfs hun menselijke waardigheid verliezen.
Ter gelegenheid van het bezoek aan deze school, die echt kwaliteit uitstraalt, en dat onder de kundige leiding van Zuster Françoise van de Ursulinen van Tildonk, werden eveneens drie nieuwe klaslokalen en een sanitaire ruimte ingehuldigd. Deze lokalen kwamen er dankzij de ondersteuning van het comité van de 'Vrienden van de Broeders van Liefde' in

Zo kregen op een heel onverwachte wijze in Goma de verschillende klassieke apostolaatswerken van de Broeders van Liefde gestalte, en allen stralen inspiratie en deskundigheid uit.

België, via Fracarita International. Met deze verwezenlijking beschikken alle leerlingen van zowel de kleuterafdeling als de lagere afdeling nu over aparte klaslokalen. Vanuit de ouders kwam de urgente vraag om deze school ook verder uit te bouwen op secundair niveau, vanuit hun bekommernis om de degelijke opleiding en opvoeding die hun kinderen nu ontvangen ook op secundair niveau te kunnen voortzetten. Een vraag die we meenemen naar de toekomst toe. Zo kregen op een heel onverwachte wijze in Goma de verschillende klassieke apostolaatswerken van de Broeders van Liefde gestalte, en allen stralen inspiratie en deskundigheid uit. Natuurlijk zijn we bijzonder dankbaar voor de verschillende organisaties en personen die ons blijven steunen en tegelijk een substantiële bijdrage leveren aan de broeders om echt aan capaciteitsopbouw te doen. En nu maar hopen dat de vulkaan rustig blijft opdat wat met veel zorg werd opgebouwd, niet door de

onverwachte natuurkrachten onder de lava wordt bedolven. ¶

Br. René Stockman

Saint Mawaggali Trades Institute in Choma

Het was in 2016 dat de nieuwe bisschop van Monze, Mgr. Moses Hamungole, een brief schreef aan de Broeders van Liefde om de mogelijkheden te onderzoeken om in zijn bisdom als congregatie aanwezig te komen. Hijzelf had aan de Katholieke Universiteit van Leuven zijn doctoraat behaald en was een regelmatige gast in ons vormingshuis te Moerzeke. Vanuit het generaal bestuur werd aan de broeders in Zambia gevraagd om een eerste contact te leggen en dit resulteerde in een eerste bezoek van een groep broeders aan het bisdom in april 2018. Tijdens dit bezoek werden twee projecten aangeboden, waarvoor het bisdom nood heeft aan religieuzen: een school voor buitengewoon onderwijs in Mazabuka, de Flamboyant Special School, opgericht in 2014 door Ierse zusters, maar die zich omwille van ouderdom wilden terugtrekken uit het project, en de Saint Mawaggali Trades Institute, een technisch instituut dat begin jaren ’70 werd opgericht door de Christian Brothers, maar die deze school verlieten in 2016 en het beheer aan het bisdom overlieten.

Gezien het tragisch overlijden van de vorige regionale overste, Br. Constantino Kaunda begin 2018 en de opeenvolgende korte termijnen van regionale oversten die tijdelijk de functie waarnamen, werd er in eerste instantie weinig

opvolging gegeven aan beide vragen, tot in 2019 beslist werd om de school voor buitengewoon onderwijs, de Flamboyant Special School, in Mazabuka over te nemen en er een kleine communiteit van broeders in te richten. Dit werd dan ook het eerste concrete apostolaat van de Broeders van Liefde in Zambia. En vandaag zijn de broeders goed ingeburgerd in Mazabuka en zijn gelukkig het mooie werk dat de zusters hebben opgestart te kunnen verderzetten. “Flamboyant” is de naam van een boom die sterk uitgroeit, veel schaduw geeft en mooie rode bloemen heeft. Een honderdtal kinderen met een mentale, fysieke en auditieve handicap bezoeken dagelijks de school om er aangepaste vorming te ontvangen.
Maar ondertussen overleed de bisschop van Monze, Mgr. Moses Hamungole, ten gevolge van covid en werd het bestuur van het bisdom tijdelijk door Fr. Francesco Airoldi, een priester uit Milaan, als Apostolische Administrator overgenomen. Deze contacteerde opnieuw de

broeders met de vraag om toch ook de technische school in Choma onder hun beheer te nemen. Aan de nieuwe regionale overste Br. Hippolyte werd gevraagd om deze vraag verder te onderzoeken, en deze gaf met zijn raad een positief advies aan het generaal bestuur om zich te engageren in deze school.
Ter gelegenheid van het bezoek van de generale overste werd een memorandum van overeenkomst ondertekend tussen het bisdom en de congregatie, en daarmee het licht op groen gezet om ook in Choma met een paar broeders geleidelijk aan betrokken te worden bij deze technische school.
De school is genoemd naar één van de Ugandese martelaren, de heilige Mawaggali, en werd, zoals aangegeven, opgericht door de Christian Brothers, die de school uitbouwden tot een hoogstaand instituut voor post-secundair technisch onderwijs.
Momenteel telt de school een 500-tal studenten verdeeld over vier afdelingen elektriciteit, mechanica, automechanica en houtbewerking. Er is tevens een internaat dat plaats biedt aan een 400-tal internen. De opleidingen variëren van één tot drie jaar en brengen goed gevormde technici op de arbeidsmarkt.
Bij een bezoek aan deze school, die door de overheid wordt gesubsidieerd, viel het op dat ze echt mee is met de tijd. Vooral in de afdeling automechanica konden we de meest recente machines zien waarmee auto's gecontroleerd en hersteld worden. Volgens de directeur van de school is het belangrijk dat de studenten echt mee zijn met de meest recente technische

ontwikkelingen om zo direct op de arbeidsmarkt ingeschakeld te kunnen worden.

Tijdens de plechtigheid, waarbij de overeenkomst werd ondertekend, gaven zowel de apostolisch administrator als de generale overste hun visie op het onderwijs hier in Zambia en het belang van een katholieke school en het specifieke dat men van een katholieke school mag verwachten. Zowel in de school als op het internaat is er echt nood om deze christelijke inspiratie meer te beklemtonen, en dat zal de eerste opdracht worden van de broeders, die normaal in januari 2022 hun intrek zullen nemen in het klooster dat zich op het terrein van de school bevindt.

Met de start van onze aanwezigheid in het Saint Mawaggali Trades Training Institute in Choma zullen de Broeders van Liefde in drie locaties actief zijn: in Lusaka met hun

vormingshuis, waar ook wordt uitgekeken om er een kleinschalig apostolaat in counseling op te starten, in Mazabuka in de Flamboyant Special School, en nu in Choma. De vroegere plannen om te starten met een psychiatrisch centrum in Kasama liggen nog steeds in de kas en wachten op betere tijden.

Vandaag zijn de Broeders van Liefde 10 jaar aanwezig in Zambia en kent de congregatie het geluk verschillende Zambiaanse broeders te mogen verwelkomen. Met hen zal nu verder worden gebouwd aan deze jonge regio, die vandaag verbonden is met Zuid-Afrika. We hopen dat het charisma van de Broeders van Liefde, dat jonge Zambianen aanzette om de stap naar de congregatie te zetten, nu ook zichtbaar en tastbaar wordt in de concrete zorg voor medemensen: leerlingen, mensen met een beperking en mensen met psychiatrische problemen. ¶

Br. René Stockman

Ook Sosame breidt uit

Op 14 oktober 2021, enige dagen nadat men er de Werelddag van de Geestelijke Gezondheidszorg had gevierd, stonden de vlaggenmasten opnieuw opgesteld in het psychiatrisch centrum Sosame in Bukavu, ter gelegenheid van de inauguratie van het nieuwe administratieve blok, de nieuwe keuken en een nieuwe afdeling voor spoedopnamen in de psychiatrie. Terwijl een paar jaar geleden Sosame nog in de rode cijfers zat, is men er nu, dankzij een goed beheer en natuurlijk de ondersteuning vanuit een aantal projecten, in geslaagd om deze vernieuwingen uit te voeren. Tegelijk wordt verder werk gemaakt om de bestaande afdelingen geleidelijk aan te vernieuwen en ze meer bij de hedendaagse normen te brengen.
De aandacht voor permanente vorming, de zorg voor een aangepaste accommodatie en een optimalisatie van de organisatie blijven ook hier de drie ingrediënten die reeds bij de Stichter Vader Triest de steunpilaren waren voor een deskundige zorg. De directeur, Br. Grégoire, staat garant dat deze steunpilaren niet alleen behouden, maar ook verstevigd worden.
Dit laatste kwam sterk aan bod bij het bezoek van de generale overste, Br. René Stockman, en de ontmoeting die hij had met het voltallige personeelskader en het onderhoud met de diensthoofden.
Na de inauguratie van de vernieuwde gebouwen

had hij eveneens een lang onderhoud met de vertegenwoordigers van de Coopération suisse, die in samenwerking met Sosame instaat voor de verdere decentralisatie van de geestelijke gezondheidszorg in Zuid-Kivu. Ook deze spraken van een goede samenwerking, waardoor de lang gedroomde decentralisatie geen dode letter meer is.
In de namiddag gaf de generale overste een conferentie over de missie van de Broeders van Liefde in de geestelijke gezondheidszorg als concrete vertaling van het charisma van de caritas en de plaats van de pastorale zorg in het totaalzorgpakket dat men aan de zieken moet aanbieden. Hierbij benadrukte hij vooral het belang van de ‘presentie’, de kwaliteit van het aanwezig zijn bij de zieken, als belangrijk onderdeel van de therapeutische aanpak en tegelijk de ingangspoort bij uitstek om ook de existentieel-spirituele dimensie van de zieke te benaderen.

Vanaf 1994, toen de Broeders van Liefde vanuit

Rwanda startten met de zorg voor geesteszieken in de vluchtelingenkampen in en rond Bukavu, en het moment dat men effectief startte met de oprichting van een eigen psychiatrisch centrum in Bukavu voor de lokale populatie, heeft Sosame een lange weg afgelegd en is het verder uitgegroeid tot een pilootcentrum voor de geestelijke gezondheidszorg in Zuid-Kivu. Vanuit Sosame werd de geestelijke zorg in Shabunda ontwikkeld, en eveneens de zorg in Uvira. Door de overstroming, die een deel van Uvira teisterde, en het stijgende niveau van het Tanganyikameer werd echter de bestaande communiteit en de daaraan verbonden psychiatrische consultatie grotendeels verwoest, zodat de broeders tijdelijk moesten uitwijken naar een parochie. Daar hoopt men heel binnenkort een nieuw woonhuis te kunnen betrekken en, eveneens in een nieuwe consultatieruimte met een beperkte hospitalisatiemogelijkheid, de patiënten te kunnen opvangen, tot het moment dat het nieuw

gebouwde psychiatrisch centrum aldaar in gebruik kan worden genomen.

Wanneer men vanuit de modder, die de geïmproviseerde weg naar het psychiatrisch centrum bedekt, de poort binnenrijdt, komt men als in een oase terecht, met het vele groen en het prachtige zicht op het Kivumeer. Dat is de plaats waar psychiatrische patiënten de nodige rust en ondersteuning kunnen vinden om hun geestelijk evenwicht te hervinden. De streek wordt ook geteisterd door regelmatige aanvallen van benden, waarbij vrouwen worden verkracht en sterk getraumatiseerd achterblijven. Ook hier speelt Sosame een grote rol, om deze mensen met post-traumatische syndromen te helpen. Het is tegelijk bewonderenswaardig te zien hoe de broeders en hun medewerkers erin slagen een goede zorgverlening uit te bouwen in een omgeving die gekenmerkt wordt door

Als congregatie mogen we fier zijn dat instellingen als Sosame in het hart van ons charisma meehelpen om de waardigheid van de mens te herstellen.

een uitzichtloze corruptie, waardoor het land, dat zoveel mogelijkheden in zich draagt, maar niet uit de spiraal van de armoede en van de onderontwikkeling geraakt. We mochten het

opnieuw horen bij ons bezoek, hoe alleen de instellingen die gerund worden door de Kerk min of meer normaal functioneren, ondanks de vele beperkingen die ook zij constant ondervinden vanuit een overheid die totaal faalt in haar opdracht om het land op een correcte wijze te besturen. Er werd natuurlijk verwezen naar de scholen, die reeds een maand gesloten zijn omwille van een nationale staking vanuit een diep ongenoegen dat leeft bij de leerkrachten, die sinds een lange periode vanuit overheidswege geen salaris meer ontvangen.
Als congregatie mogen we fier zijn dat instellingen als Sosame in het hart van ons charisma meehelpen om de waardigheid van de mens te herstellen, vooral van hen die, omwille van een mentale aandoening, hun menselijke waardigheid totaal hebben verloren. Het blijft verrijzeniswerk, dat door menselijke handen wordt voortgezet. ¶

Br. René Stockman

Uitdagingen in Uvira

Uvira werd voor de eerste maal in de congregatie genoemd wanneer Br. Stan Goetschalckx daar aankwam met een groep vluchtelingen vanuit Rwanda. Met een aantal broeders en kandidaten begon hij met de opvang van jongeren, hetgeen hij later voortzette in Kigoma in Tanzania.
Enige jaren later stelde de toenmalige bisschop van Uvira de vraag of de broeders niet konden terugkeren naar Uvira. Ondertussen waren zij reeds goed gegrond in Bukavu, met onderwijs in de voormalige technische school van de Broeders Maristen en met de zorg van psychiatrische patiënten in Sosame. Ook in Uvira zijn er psychiatrische patiënten die wachten op de zorg van de Broeders van Liefde, klonk het bij een bezoek aan de bisschop.
De vraag van de bisschop bleef niet

onbeantwoord, en aangezien de congregatie een aantal eigendommen had in Uvira, werd gezocht hoe deze als communiteit en zorg voor geesteszieken konden worden ingezet. Uiteindelijk werd gekozen om het voormalige jongerencentrum aan de oevers van het Tanganyikameer daarvoor in te richten. We waren dan ook gelukkig om eindelijk een communiteit en een kleinschalige opvang van geesteszieken te kunnen starten. Via een weldoener uit België, dhr. Piet Cleemput, ondertussen overleden, konden we weldra ook een heus psychiatrisch centrum uitbouwen even buiten de stad Uvira. Eenmaal dit gebouw afgewerkt, zouden de broeders daar de opvang, zorg en begeleiding van de zieken verder uitbouwen.
Maar een zware overstroming in Uvira legde al deze plannen in puin. Onze communiteit werd door de kracht van het water verwoest en zelfs het nieuwe psychiatrisch centrum leed waterschade, welke gelukkig te herstellen was. Maar de helft van onze communiteit werd door

het water weggespoeld en door het stijgende water van het meer ingenomen. De broeders vonden hun onderkomen in een parochie, waar ze heel bescheiden hun consultaties voortzetten, en vanuit Sosame in Bukavu werd daarvoor de nodige ondersteuning gegeven. Op een creatieve en dynamische wijze ging regionale overste Br. Janvier op zoek naar een duurzamere oplossing. Uiteindelijk werd gekozen voor de bouw van een kleine woning voor de broeders op één van de nog resterende eigendommen en werd er een ander huis aangekocht waar de consultaties met een beperkte hospitalisatie voorlopig zouden kunnen plaatshebben. Want ondertussen was ook de regio waar ons nieuwe psychiatrisch centrum is gebouwd uitgeroepen tot “rode zone”, met gevaar voor overvallen, en werd ons ten zeerste afgeraden om op dit ogenblik daar de zorg voor psychiatrische patiënten aan te vangen. Het zal dus nog even afwachten zijn vooraleer het nieuwe centrum in gebruik zal worden genomen. We hopen evenwel dat dit niet te lang op zich zal laten wachten, want het

nieuwe centrum oogt echt mooi en zal een ware aanwinst zijn voor onze zorg voor psychiatrische patiënten.
Dit alles ging als een film doorheen onze hoofden wanneer we op 17 oktober 2021 voor de eerste maal in de kathedraal van Uvira – voor deze gelegenheid in open lucht omwille van het grote aantal gelovigen die de plechtigheid bijwoonden – een broeder in de congregatie mochten ontvangen voor zijn eeuwige professie, Br. Alain Asila Musole. Het was een uitgelezen gelegenheid om ons als congregatie te "manifesteren" en aan de populatie onze aanwezigheid op een officiële manier aan te kondigen. We hoorden herhaaldelijk de boodschap die als een dringende vraag klonk om de zorg voor psychiatrische patiënten verder uit te bouwen. Tegelijk klonken woorden van dankbaarheid omdat we, ondanks de vele hinderpalen die we op onze weg hadden tegengekomen, toch nog steeds aanwezig waren. Het was voor Br. Alain en zijn medebroeder Innocent een bevestiging, na de moeilijke maanden die ze hadden doorgemaakt, om nu deze professie te mogen meemaken en de perspectieven te mogen beluisteren die vanuit de congregatie werden aangeboden.
Het is het verhaal van vele nieuwe stichtingen, die doorheen moeilijke perioden moeten gaan vooraleer ze ten volle hun uitbouw kunnen realiseren. Onze stichting in Uvira is daar zeker een schoolvoorbeeld van. Het blijft steeds wandelen met de Voorzienigheid, want onze eigen menselijke krachten schieten dikwijls tekort om te kunnen realiseren waar we van

Het is het verhaal van vele nieuwe stichtingen, die doorheen moeilijke perioden moeten gaan vooraleer ze ten volle hun uitbouw kunnen realiseren.

dromen. En vooral de moed om ondanks alles toch verder te gaan. Daarvoor zijn we de broeders ter plaatse zeer dankbaar! ¶

Br. René Stockman

Broeder Gabriël in Mbuji-Mayi

Reeds acht jaar hebben de broeders in Congo een huis in Mbuji-Mayi. In eerste instantie was het de bedoeling een eigen plaats te hebben om de broeders te logeren die op doorreis zijn in de Kasaï. Zij die de wegen in de Kasaï kennen en de afstanden tussen de verschillende kloosters en instituten van de congregatie, begrijpen het belang van het hebben van deze stopplaats tussen Kananga enerzijds en Lusambo en Kabinda anderzijds. Maar vanaf het begin was het ook de bedoeling een kleinschalig project op te starten voor de behandeling en opvang van psychiatrische patiënten. Voor heel het centrum van Congo is er alleen in Kananga een psychiatrisch centrum met beperkte opvangmogelijkheden, en gezien het grote probleem van de transportmogelijkheden,

kunnen uitsluitend patiënten uit Kananga en de onmiddellijke buurt van Kananga aangepaste zorgen ontvangen.

Daarom werd reeds geruime tijd gezocht naar de mogelijkheid om ook in Mbuji-Mayi de zorg voor geesteszieken op te starten. Het woonhuis van de broeders is te beperkt om patiënten op te nemen. Uiteindelijk werd een terrein gevonden met een aantal oudere gebouwen die in aanmerking kon komen om er een bescheiden centrum op te richten. Dankzij de steun van de 'Vrienden

van de Broeders van Liefde' in België en andere weldoeners, konden de financiële middelen worden ingezameld om dit terrein aan te kopen en zo te starten met de verdere planning voor de uitbouw van een kleinschalig psychiatrisch ziekenhuis. Deze aankoop kon worden gerealiseerd tijdens het bezoek van de generale overste aan Mbuji-Mayi tijdens de maand januari. Maar op aandringen van de bisschop en ook de lokale overheid, werd tevens besloten om

niet meer te wachten met de behandeling van psychiatrische patiënten tot het centrum zal worden uitgebouwd, maar reeds in het bestaande klooster een paar kamers vrij te maken om nu reeds op ambulante basis patiënten te behandelen en te begeleiden. Een broeder verpleger zal daarom naar Mbuji-Mayi worden gezonden om het project op te starten en tevens mee te helpen bij de verdere planning.

Onmiddellijk werd de vraag gesteld welke naam het nieuwe project zou krijgen. De broeders ter plaatse stelden 'Broeder Gabriël' voor, verwijzend naar onze eerste broeder missionaris en tevens pionier in Congo. Dit werd bekrachtigd in de regionale raad, die daarmee het achtste initiatief op het vlak van de geestelijke gezondheidszorg in Congo boven de doopvont hield. Tevens werd grondig gedebatteerd hoe men de kwaliteit van de zorgverlening kon verhogen door meer samen te werken tussen de verschillende initiatieven, zowel in Congo als in de naburige landen. Het nieuwe project zou voorlopig gekoppeld worden

aan ons psychiatrisch centrum Dr. Joseph Guislain in Lubumbashi, dat in een eerste periode zal instaan voor de nodige medische en paramedische omkadering en het verschaffen van de noodzakelijke geneesmiddelen.

Broeder Gabriël blijft voor velen een waar voorbeeld hoe caritas en professionaliteit hand in hand kunnen gaan en mekaar aansterken.

Broeder Gabriël blijft voor velen een waar voorbeeld hoe caritas en professionaliteit hand in hand kunnen gaan en mekaar aansterken. Het was vanuit zijn diepe religieuze bewogenheid dat hij naar Congo trok en daar echt pionierswerk verrichtte op het vlak van onderwijs, een ware specialist werd in de kennis van de lokale talen en cultuur en een schat van geschriften over taal, cultuur en pedagogie achterliet. Hij werd niet gespaard van tegenstand en moest zelfs tijdelijk Afrika verlaten omwille van interne intriges, maar werd naderhand gerehabiliteerd en werd opnieuw pionier, ditmaal van stichtingen in Zuid-Afrika en Rwanda, waar hij zeer vroegtijdig overleed in 1934 en waar zijn graf nog steeds wordt bewaard in Butare.
We hopen dat onze broeders met eenzelfde inspirerende en innoverende geest het nieuwe project in Mbuji-Mayi mogen aanpakken, en dit

met het doel om velen te helpen die omwille van geestesziekte hun menselijke waardigheid hebben verloren. Het herstellen van de menselijke waardigheid blijft ook hier één van onze grote opdrachten! Caritas Christi urget nos! ¶

Br. René Stockman

De macht of onmacht van de bureaucratie

Niemand zal kunnen ontkennen dat we in een tijd leven waarin de bureaucratie hoogtij viert. Voor een eenvoudige transactie dienen verschillende documenten te worden ingevuld. En om ergens officieel te worden ingeschreven, moet men een batterij aan procedures doorlopen met de kans dat het tijdens het parcours nog ergens fout loopt en men het traject opnieuw bij nul moet starten.

Wie zou denken dat het alleen de officiële instanties zijn die zich graag omhullen in een nevel van bureaucratie om zoveel mogelijk ondoorzichtig te worden in hun handelingen, heeft het mis. Ook organisaties en zelfs privépersonen hebben de weg van de bureaucratie gevonden om te manifesteren hoe belangrijk ze wel zijn. Want daar komt het tenslotte steeds op neer: via ingewikkelde procedures tonen dat men belangrijk is en dat anderen daarmee rekening moeten houden willen ze iets van hen bekomen.

Ooit diende ik in het Ministerie van Onderwijs, toen ik directeur was van de school voor verpleegkunde, de geviseerde diploma's af te halen. Aan de receptie werd ik naar een bepaalde verdieping gezonden en daar zou men mij bij de directeur brengen die verantwoordelijk was voor

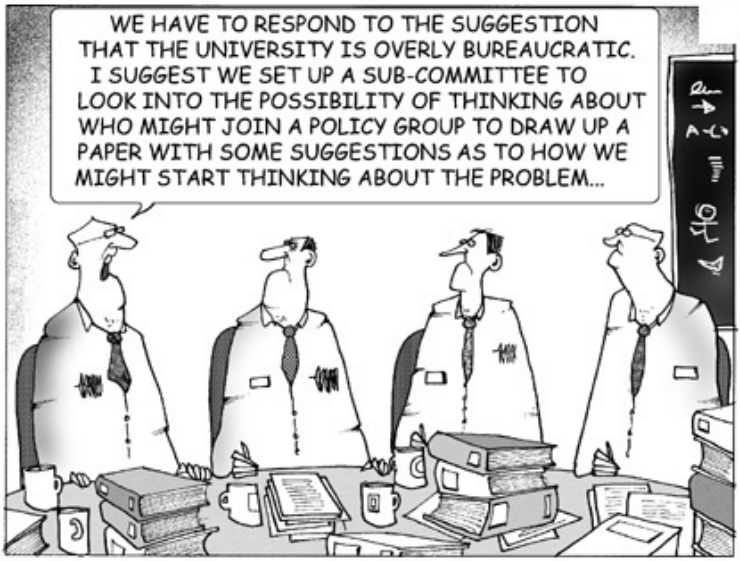

de diploma's. Op de verdieping aangekomen, zag ik niemand in het secretariaat en ik zocht dan maar zelf het kantoor van deze directeur. Toen ik bij hem aanklopte, keek hij mij verwonderd aan en vroeg mij wie mij de toelating had gegeven om zomaar tot aan zijn kantoor te komen. Ik vertelde hem dat ik niemand bij de lift had aangetroffen en dus maar zelf de zoektocht had aangevangen. Boos zond hij mij terug naar het secretariaat waar ditmaal de secretaris had postgevat. Daar moest ik een document invullen waarop stond wie ik was en wie ik wilde ontmoeten en voor welke reden. Daarna werd ik in de wachtplaats gedeponeerd en na een kwartier kwam de secretaris me halen om in hetzelfde kantoor van de directeur afgeleverd te worden. Heel gewichtig werden mij de diploma's overhandigd en opnieuw moest ik een aantal documenten invullen. Het maakte wel indruk, maar tegelijk was het een heel zielige bedoening. Hij had mij bij het eerste bezoek de diploma's ook kunnen geven, maar dat was niet volgens de

procedure. En tegelijk toonde het hoe machtig deze directeur was die me zomaar als een kleine loopjongen kon terugzenden naar het secretariaat om daar mijn tijd af te wachten, want door het laten wachten toonde de directeur nog beter hoeveel macht hij over mij had.

Dit voorval leerde me heel veel over de wijze waarop mensen zichzelf als belangrijk kunnen doen gelden. Het spoorde me tegelijk aan om ervoor te zorgen dat ikzelf nooit in deze valkuil van de bureaucratie zou trappen. Valkuilen op dit gebied zijn er genoeg. Even later bespraken

"It's a big misconception. Everyone thinks hell is all fire. Actually, it's all paperwork."

we in een directievergadering wat we konden doen om een betere controle te hebben op het centraal magazijn van het ziekenhuis waarvan ik eveneens directeur was. Er verdwenen geregeld goederen, en de magazijnier beweerde dat het hem over middelen ontbrak om een degelijke controle van de stock uit te voeren. Onze boekhouder zou het oplossen, en op de volgende directievergadering kwam hij met een plan om een sluitend controlesysteem uit te werken. Hij had aanvraagbonnen in niet minder dan acht exemplaren laten aanmaken die allen dienden te worden ingevuld en ondertekend door verschillende personen om één product uit het magazijn te bekomen. Neen, dat konden we niet aanvaarden, ook al was de opgezette procedure wellicht sluitend.

Het is gemakkelijker de hele dag achter een scherm van een computer te zitten en allerlei cijfers te analyseren, dan een dag door te brengen met mensen en naar hen effectief te luisteren.

Een laatste voorval dat ik wil meegeven is mijn eerst bezoek aan Congo, ten tijde dat het nog noodzakelijk was om een speciale pas te bekomen om in de Kasaï te geraken. Samen met een medebroeder vatten we in de vroege morgen

onze tocht aan in Kinshasa en passeerden in niet minder dan dertien kantoren waar steeds documenten moesten worden ingevuld in de hoop het gegeerde pasje te bekomen, want 's anderendaags was de vlucht naar de Kasaï gepland. Op verschillende plaatsen vroegen ze mij een pasfoto, zodat ik 's avonds niet minder dan acht pasfoto's armer was. Toen ik in één van de kantoren opmerkte, reeds vermoeid door de ganse procedure, dat er toch wel een grote bureaucratie heerste in Kinshasa, kreeg ik als prompt antwoord: "Dat hebben we van jullie Belgen geleerd." Ik slikte mijn woorden vlug in. Om middernacht had ik mijn pas voor de reis, bekomen door tussenkomst van de dochter van een minister die toevallig stage liep in ons centrum en wie we een fooi hadden toegestoken.

Sindsdien lever ik een constante strijd tegen de bureaucratie, maar tegelijk moet ik ervoor waken om zelf geen procedures te ontwikkelen waarmee ik alleen maar zou kunnen tonen hoe machtig ik toch wel ben. Hoe dikwijls schuift men aangebrachte problemen niet voor zich uit, met de verwijzing naar een commissie die daarrond zal worden opgestart, waarbij men op voorhand weet dat men daarmee tijd wint om wellicht het probleem helemaal niet te moeten oplossen? Hoe dikwijls laat men mensen niet wachten wanneer ze om een gesprek vragen, enerzijds om opnieuw te tonen hoe machtig men is en tegelijk uit vrees om met een probleem geconfronteerd te worden? Ik hoorde zelfs van broeders dat ze een bepaalde procedure moesten volgen om een gesprek met hun overste aan te vragen. Is hier een overste

aanwezig die zich vader wil noemen voor zijn broeders en die zoals de barmhartige vader op de uitkijk staat wanneer zijn verloren zoon naar hem toe zou komen?

Goed management vraagt inderdaad dat er gepland wordt, dat niet alles zomaar aan het toeval wordt overgelaten, dat er controlesystemen worden opgezet en dat procedures worden ontwikkeld en ook worden gevolgd. Maar steeds moet men zich de vraag stellen of men via dat management mensen dichter bij elkaar brengt, of dat men zich verwijdert van mensen, vooral hen met wie men samenwerkt en die men dient. Van een manager mag inderdaad worden verwacht dat hij goed omgaat met zijn tijd en zijn werk weet te plannen, maar in deze planning zou er steeds vrije ruimte moeten worden voorzien om beschikbaar te zijn voor onvoorziene voorvallen, voor mensen die hem dringend willen spreken en zelfs voor spontane ontmoetingen die heel nuttig kunnen zijn om de vinger aan de pols te hebben van de organisatie waar men voor staat. Men verneemt immers niet alles via mooi opgemaakte

Laat onze eerste bekommernis toch steeds blijven bereikbare mensen te zijn, en laten we de noodzakelijke procedures eenvoudig houden en tot een minimum beperken.

verslagen en rapporten die steeds slechts één facet van de werkelijkheid weergeven, en dikwijls uitsluitend hetgeen men als leidinggevende graag hoort en leest. Contact met de basis mag daarom nooit ontbreken om een juist beeld van de werkelijkheid te ontvangen. Bij iedere procedure die men ontwikkelt, dient men zich de vraag te stellen of daarmee de mens beter wordt geholpen, of daarmee de organisatie beter zal worden bestuurd, of daarmee de missie beter zal worden vervuld. Ingewikkelde procedures duiden dikwijls op een gebrek aan inhoudelijke kennis dat op deze wijze wordt gecamoufleerd. Sommigen zijn nog slechts met de structuren bezig, met de cijfers die hen worden aangeboden, en kunnen zo hun onkunde, wat het inhoudelijke betreft, wegsteken. Het is gemakkelijker de hele dag achter een scherm van een computer te zitten en allerlei cijfers te analyseren, dan een dag door te brengen met mensen en naar hen effectief te luisteren. In één van onze ziekenhuizen ontmoette ik een directeur die men, net zoals die directeur van het hierboven vernoemde ministerie, alleen kon bereiken via het passeren van de receptie en het secretariaat en wiens deur goed op slot was, want anders werd hij te veel gestoord. Als jonge directeur, pas afgestudeerd, dacht ik ook mijn dag goed te kunnen plannen, maar heel vlug moest ik vaststellen dat het juist mijn taak was om voortdurend gestoord te worden, tot ik een evenwicht vond door in de planning duidelijk ruimte te voorzien voor hen die me nodig hadden. Ja, er moet een duidelijke hiërarchie zijn, en normaal dient men de hiërarchie te volgen, maar tegelijk moet er ook voldoende soepelheid zijn

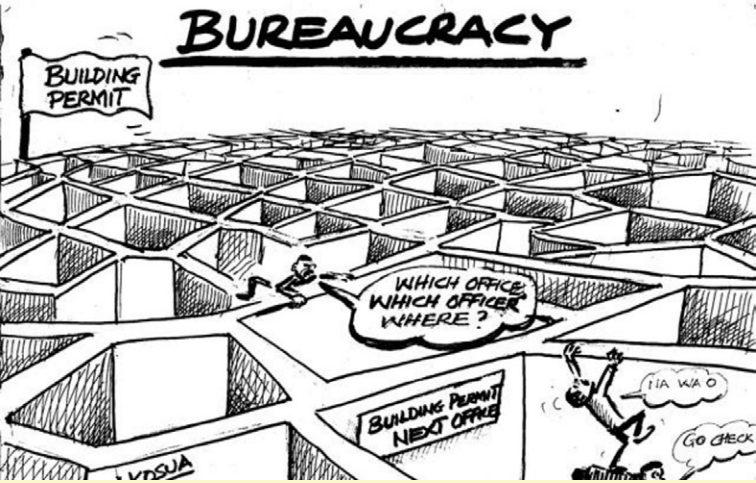

om te aanvaarden dat er eens een trede wordt overgeslagen indien men op de vorige trede niet wordt gehoord. Dit mag natuurlijk geen systeem worden, maar rigiditeit op dit vlak kan heel wat blokkeren en problemen onopgelost achterlaten.

Bij het ontwikkelen van procedures dient men de vraag te stellen of deze worden opgemaakt op basis van vertrouwen naar diegene die ze te volgen hebben, of op basis van wantrouwen. Zijn de procedures die worden uitgewerkt faciliterend of eerder afremmend? Zijn de procedures uitvoerbaar of worden eisen gesteld die gewoonweg niet kunnen worden ingewilligd? Zo kan men bij ontwikkelingshulp allerlei voorwaarden stellen die in het Westen misschien logisch klinken, maar in het Zuiden dit helemaal niet zijn en zelfs niet uitvoerbaar zijn zonder bepaalde trucs te gebruiken. Met de automatisering komt daarbij nog de moeilijkheidsgraad waarmee sommige documenten worden opgesteld en die ervoor zorgt dat bij een kleine vergissing het hele systeem blokkeert. Zo werd me onlangs gevraagd om mijn

pensioneringsdossier voortaan via het internet te laten opvolgen, maar tot nu toe ben ik er niet in geslaagd de gegevens correct door te geven die gevraagd worden. Dat zal natuurlijk in eerste instantie aan mezelf liggen, maar tegelijk vraag ik mij af wat zij moeten doen die helemaal niet gewoon zijn om via deze weg gegevens door te geven.

Bureaucratie, procedures, een zakelijk management: het zijn de kwalen van deze tijd waar we dikwijls het slachtoffer van zijn, maar tegelijk dienen we erover te waken dat we zelf niet in deze valkuilen stappen. Want bijna steeds zal het gaan over het strelen van onze passie van de macht, onze behoefte aan anderen te tonen hoe belangrijk we zijn en hoe ernstig we het zogezegd menen met de verantwoordelijkheid die we hebben ontvangen. Laat onze eerste bekommernis toch steeds blijven bereikbare mensen te zijn, en laten we de noodzakelijke procedures eenvoudig houden en tot een minimum beperken. Het zal onze bijdrage zijn om op de plaats waar we verantwoordelijkheid dragen een tegenbeweging in gang te zetten, een beweging tegen de bureaucratie, en tegelijk alle ruimte te geven aan de menselijkheid op onze werkplaatsen, in onze gemeenschappen en in de organisaties waar we enige verantwoordelijkheid dragen. Want indien onze organisatie, onze gemeenschap, onze werkplaats er niet zijn om te dienen, dan dienen ze tot niets! ¶

Br. René Stockman

Nieuws uit het generaal bestuur

Omwille van de beperkingen rond het reizen werden de generale raadsvergaderingen tot nu toe via digitale weg gehouden. We geven hierbij een aantal belangrijke beslissingen die werden genomen tijdens de voorbije maanden.

BENOEMINGEN

- Br. Hippolyte Manirakiza, tot nu toe provinciale overste van Europa, werd benoemd tot regionale overste van de Sint-Paulus-regio (Zuid-Afrika en Zambia).
- Br. Jos Mathijssen werd benoemd tot provinciale overste van Europa.
- Br. Linus diende zijn ontslag in als regionale overste van India omwille van onmogelijkheid om in India te verblijven. Hij werd vervangen door Br. Reijus Toppo.
- Br. Martin de Porres, regionale overste van Indonesië, wordt omwille van langdurige ziekte tijdelijk vervangen door Br. Ferdinandus Harun.
- Br. Jimi Huayta-Rivera, generale assistent, wordt tevens benoemd tot provinciaal gedelegeerde voor Latijns-Amerika.
- Br. Joseph Kasonde wordt benoemd tot novicemeester in Nairobi (canoniek jaar) en

Br. Bienvenue Kiyombo tot novicemeester in Ndera (tweede jaar noviciaat).

NIEUWE STICHTINGEN

- In India werd een nieuwe communiteit opgericht in Goa, met als patroonheilige de zalige Carlo Acutis, en met als apostolaat de zorg voor oude en zieke priesters van de congregatie 'The Pillars'.
- In Ethiopië werd een nieuwe communiteit opgericht in Nekemte, met als apostolaat de zorg voor zieken in een medisch centrum en het begeleiden van een lagere school.
- In Zambia werd een nieuwe communiteit opgericht in Choma met als apostolaat de spirituele begeleiding van de leerlingen in het technisch instituut 'Saint Mawaggali'.
- Er werd groen licht gegeven voor de verdere ontwikkeling van de congregatie in Kalemie en in Kalima, beide in Congo, en voor de start van de opvang van psychiatrische patiënten in Mbuji-Mayi, eveneens in Congo.

SLUITING COMMUNITEITEN

- In de Filipijnen werd de communiteit in Gingoog gesloten.
- In Ethiopië werd de communiteit in Awassa gesloten.
- In Nederland werden de communiteiten van Roermond en Etten-Leur gesloten.

TOELATING TOT EEUWIGE PROFESSIE

De volgende broeders werden toegelaten tot het uitspreken van hun eeuwige professie:

Saint Dominic regio – *Tanzania*
- Br. Gaspard Mofati
- Br. Michel Kankole
- Br. Kelvin Lazarus Soko
- Br. Aloïse Kafwimbi

Nairobi - *Kenia*
- Br. Gasper Ofisi

Notre Dame d'Afrique regio – *DR Congo*
- Br. Pascal Nsenga-Kitengie
- Br. Guillaume Mbo Zamwime
- Br. Valentin Ndimuka Mutombo

Notre Dame de Loreto regio – *DR Congo*
- Br. Eric Macumu

Saint Charles Lwanga regio – *Burundi*
- Br. Marcus Ciza
- Br. Grégoire Mukito

Zalige Isidore Bakanja regio – *Ethiopië*
- Br. Elias Abunte
- Br. Paulos Semebo
- Br. Yohannes Mamo Sinebo

RWANDA

Eeuwige professie in Kigali

Op 9 oktober 2021 in Kigali, tijdens een zeer verzorgde plechtigheid, sprak Broeder Jean Damascène Barindira zijn eeuwige professie uit als Broeder van Liefde. Broeder Jean Damascène vervolmaakte zich in de pedagogie en is nu leraar godsdienst in onze secundaire school in Huye. Opmerkelijk was het koor van onze tweedejaarsnovicen die onder de kundige leiding van hun novicenmeester Br. Bienvenue de eucharistieviering opluisterden. Ondanks de beperkingen die hier nog steeds heersen omwille van de COVID-pandemie, konden toch enige familieleden de plechtigheid bijwonen. De familiefoto met de broeders van de regio en de novicen is een blijvende herinnering aan deze mooie dag.

PAPOEA-NIEUW-GUINEA

Eerste professie van zes novicen

Op 18 juli 2021, tijdens de zondagsmis, hebben zes novicen hun eerste geloften afgelegd. Het zijn Br. Albert Wii, Br. Jeremiah Kombuk Goru, Br. Raphael Messia Bepi, Br. Tobby Kagi Baundo, Br. Christopher Joe Kamane en Br. James Morris Lipit. Ook werd postulant Marcus Kumuno aanvaard. De plechtigheid verliep zeer geslaagd en veel gelovigen waren er getuige van. De familieleden van de nieuwe broeders waren aanwezig in de kerk, die tot de nok toe was gevuld met bijna 300 personen, de christenen van buiten Yampu niet meegerekend.

ROME

Eeuwige professie

Op 15 augustus 2021, in de Casa Generalizia in Rome, deed Br. Swarup Tirkey uit India zijn eeuwige geloften in de handen van Br. René Stockman.

KENIA

Oblatie en eeuwige

geloften

Op zaterdag 28 augustus 2021 ontvingen 23 jonge mannen in het Internationaal Noviciaat in Nairobi het religieus habijt van de Broeders van Liefde en begonnen daarmee hun noviciaatsopleiding. De plechtigheid van de oblatie werd voorgegaan door Br. René Stockman, generale overste, die hen na een week retraite officieel opnam in de congregatie als novice.
De nieuwe novicen komen uit DR Congo, Rwanda, Burundi, Tanzania en Sri Lanka.

De volgende dag legden twee broeders hun eeuwige professie af: Br. Philippe Didier Anon Amin, afkomstig uit Ivoorkust, en Br. Jose Alberto Tabua, afkomstig uit Mozambique. De plechtige eucharistieviering vond plaats in de kapel van de Broeders Maristen en werd voorgegaan door de Pauselijke Nuntius van Kenia, Mgr. Bert Van Megen.

RWANDA

Werelddag voor de geestelijke gezondheidszorg

Kigali, 11 oktober 2021 – Ter gelegenheid van de Werelddag voor de geestelijke gezondheidszorg had de voorzitter van Fracarita International, Br. Dr. René Stockman, de gelegenheid tijdens zijn bezoek aan Rwanda deze herdenking mee te maken in het Psychiatrisch Centrum Caraes te Ndera. Hij had grote bewondering voor de wijze waarop de verschillende afdelingen hun dienst op een visuele en creatieve wijze voorstelden. In de eerste afdeling werd verwezen naar het verleden, toen de psychiatrische patiënten nog opgesloten zaten in de gevangenissen en sommigen geboeid naar de voorziening werden

gebracht.
In zijn toespraak voor het personeel behandelde hij het belang van de ‘presentie’ in de zorg voor psychiatrische patiënten en gebruikte hij het treffend beeld dat we met één mond en twee oren vooral specialisten moeten zijn in het actief luisteren als grondhouding bij de ‘presentie-theorie’. Tevens wenste hij de directie geluk nadat deze zojuist het besluit had genomen om een rehabilitatiecentrum op te richten voor de langdurig opgenomen patiënten en tevens een afdeling voor forensische psychiatrie om nog beter patiënten komende uit de gevangenissen te kunnen opvangen en behandelen.

ROME

Aartsbisschop Rugambwa dankt de Broeders van Liefde voor hun missionaire inzet in de wereld

Aartsbisschop Rugambwa, de secretaris van de Congregatie voor de Evangelisatie van de Volkeren van de Heilige Stoel, heeft de Broeders van Liefde bedankt voor hun apostolaat in verschillende delen van de wereld, met name in Afrika. Hij maakte deze opmerkingen toen hij de viering leidde van de eeuwige geloften van drie Broeders van Liefde uit de regio Tanzania van de congregatie op 28 december 2021. De broeders die ten overstaan van de algemene overste, broeder René Stockman, hun laatste geloften aflegden, waren Michel Kankole Kyondo, Gaspard Mwape Mofati (Democratische Republiek Congo) en Kelvin Lazarus Soko (Zambia).
De viering vond plaats in het generalaat van de Broeders van Liefde in Rome.
“Het is mij een groot genoegen deze viering voor te zitten, waarin u uw geloften zult afleggen. Aan de Generale Overste, Broeder René, betuig ik mijn dankbaarheid dat hij mij heeft uitgenodigd. Mijn hartelijke groeten aan u allen! Ik dank u ook voor uw missionaire inzet in verschillende delen

van de wereld, vooral in Afrika waar u aanwezig bent in 10 landen, waaronder Tanzania, mijn vaderland, en vooral in het bisdom Kigoma, waar we elkaar hebben ontmoet en hebben samengewerkt", aldus bisschop Rugambwa, die tussen 2008 en 2012 bisschop van het bisdom Kigoma was.

Bisschop Rugambwa richtte zich tot de drie broeders en herinnerde hen aan de unieke identiteit en zending van de oproep tot broederschap. Het symboliseert eenheid en diversiteit, zei hij.

"De Moederkerk heet u welkom en roept de Heilige Geest over u uit, opdat uw 'Ja voor altijd' uw leven en zending als gewijde personen in het religieuze instituut van de Broeders van Liefde mooi en vreugdevol mag maken", aldus bisschop Rugambwa.

De aartsbisschop bevestigde opnieuw dat de eeuwige geloften die de broeders zouden afleggen in wezen een "omhelzing" waren van de liefde voor Christus en de mensen die zij zouden dienen.

"Heiligt u concreet door de voortdurende uitoefening van de naastenliefde, die het charisma en het hart van uw congregatie is. Uw actieve naastenliefde zal tot uiting komen in de verschillende sociale werken ten dienste van onderwijs, gezondheid, kinderzorg en integrale menselijke ontwikkeling. Het zal u openstellen om te luisteren naar en te zorgen voor de armen en behoeftigen", zei bisschop Rugambwa.

(Bron: Paul Samasumo, Vatican News)

RWANDA

Eerste en eeuwige professies

Tijdens een eucharistieviering voorgegaan door Z. Em. Kardinaal Kambanda, aartsbisschop van Kigali, op 19 februari 2022 in Ndera (Rwanda), legden 21 novicen in de handen van de generale overste Br. René Stockman, hun eerste geloften af als Broeder van Liefde. Tegelijk spraken drie

broeders hun eeuwige professie uit: Br. Eric Macumu Imani, Br. Pancras Niyomugabo en Br. Thacien Nubuhoro. In zijn homilie benadrukte

de Kardinaal het belang van religieuze roepingen zowel in de Kerk als in de wereld van vandaag als getuige van Gods onvoorwaardelijke liefde voor iedere medemens zonder uitzondering.

IN MEMORIAM

Dhr. Maximilien Yangiesu Kalonji

DR CONGO

Maximilien Yangiesu, bijgenaamd Papa Max, werd geboren in Kabinda op 15 december 1943. Hij doorliep de lagere en middelbare school in Kabinda en Lusambo bij de Broeders van Liefde. Hij studeerde biologie en scheikunde aan de universiteit van Kisangani (UNIKIS). Op 26 december 1986 trouwde hij in Isiro met Marie-Françoise Bankanga Ntambwe. Samen kregen zij zes kinderen, waaronder vier jongens en twee meisjes, allemaal in leven. Hij legde zijn beloften af als aangesloten lid op 22 oktober 2006.
Papa Max was een goed man, kalm, vriendelijk, gastvrij, vredelievend en steeds glimlachend naar zijn vrouw, kinderen en vrienden. Hij was betrokken bij de parochie van Sint-Mathias in de

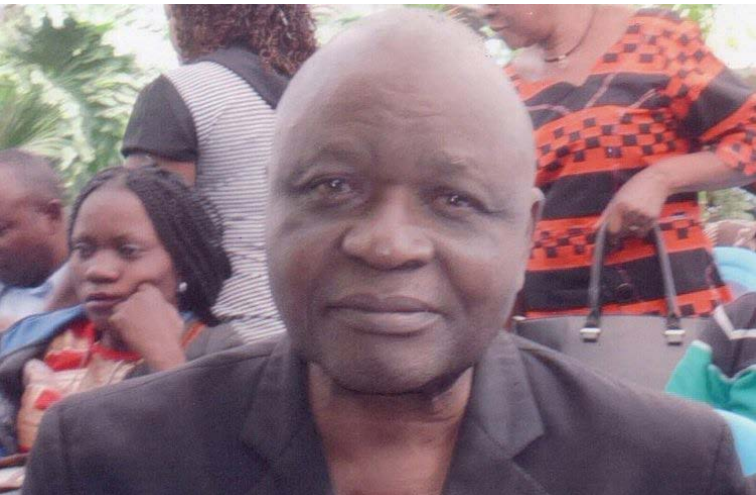

Makala-gemeente van Kinshasa als leider van het Latijns-Frans koor, voorzitter van de Mabota-commissie en verantwoordelijk voor de C.E.V.B. Hij was trouw aan het bidden van de rozenkrans en het bijwonen van de mis. Vergeving was voor hem de gulden regel voor wie hem onrecht aandeed. Overal waar hij kwam, getuigde hij steeds van zijn goede bedoelingen en als hij ergens wegging, verviel de omgeving in tranen door de aandacht die hij voor iedereen had. Papa Max wilde niemand zien lijden en steeds vond hij oplossingen voor ieders problemen. Hij was iemand die mensen samenbracht. Hij zorgde ervoor dat kinderen konden studeren en hij gaf financiële steun aan een SIAMFUMU-weeshuis in Centraal-Congo voor de opvoeding van weeskinderen. Hij liet niet na bij te dragen aan de Caritascommissie van zijn parochie waar zijn vrouw voorzitter is. Al deze getuigenissen, naast vele andere, nopen ons te zeggen dat Papa Max zijn hemel hier op aarde beleefde door goed te doen, zoals de H. Theresia van het Kind Jezus het zei.

Op dit ogenblik treuren velen om zijn afwezigheid omdat hij een begenadigd opleider was van inspecteurs in heel de Democratische Republiek Congo. Hij stierf als nationaal voorzitter van het Centrum voor Staatsexamens in DR Congo.

Als aangesloten lid van de Broeders van Liefde trok Papa Max de aandacht van velen door zijn vreedzaam en goedhartig gedrag. Hij trok ook enkele collega-inspecteurs aan die aangesloten lid werden en die getuigen van zijn voorbeeld van liefde, respect voor anderen, eerlijkheid,

gebed, vrede en vergeving op de werkplek. Kortom, als christen was hij een voorbeeld voor velen. Tot ons verdriet hebben wij vernomen dat hij op 18 juni 2021 in Kinshasa is overleden, maar wij hopen dat hij nu de heerlijkheid van God geniet in het gezelschap van andere heiligen.

IN MEMORIAM

Mevr. Françoise Muabi Mwibi

DR CONGO

Aangesloten lid Mevr. Françoise Muabi Mwibi, van de Notre-Dame d'Afrique regio in DR Congo, is gestorven op 21 september 2021 in Kinshasa op de leeftijd van 55 jaar.

IN MEMORIAM

Mevr. Godelieve Soti Ngalu

DR CONGO

Aangesloten lid Mevr. Godelieve Soti Ngalu, van de Notre-Dame d'Afrique regio in DR Congo, is gestorven op 10 januari 2022 in Kinshasa op de leeftijd van 74 jaar.

IN MEMORIAM

Mevr. Alda Cyr

CANADA

Onze goede vriendin, mevrouw Alda Cyr, aangesloten lid sinds 8 september 1983, hoewel het statuut officieel werd erkend in 2001, is van

ons heengegaan op dinsdag 26 oktober 2021, op 79-jarige leeftijd. Zij werd geboren op 21 november 1941 in Lac Baker, New Brunswick in Canada in een liefhebbend gezin. Hoewel zij steeds nauw verbonden is geweest met de congregatie sinds zij de Broeders van Liefde heeft leren kennen, sprak ze haar beloften formeel uit als aangesloten lid op 23 januari 2011.
Alda was een gelovige vrouw, liefdevol, hartelijk, zeer betrokken bij de coöperatie waar zij woonde. Ze was erg gehecht aan zowel haar naaste als haar verre familie. Haar dochter Sylvie vertelde me dat ze de beste moeder had die er bestond. Alda had twee dochters, Sonia en Sylvie, en een kleinzoon van 12, Ian.
Alda was zeer betrokken bij haar parochie, evenals bij de aangesloten leden van de Broeders van Liefde, in het bijzonder bij het Bethany Café. De laatste jaren hernieuwde zij haar beloften wanneer het haar mogelijk was aanwezig te zijn. Wij zullen haar vriendschap en haar joviale persoonlijkheid missen. Wij zijn er zeker van dat zij reeds door onze Heer beloond is met

oneindige barmhartigheid. Laten ons bidden voor haar zielenrust.

Broeder Michel Paquet 1939-2021

Het was geen gemakkelijke opgave voor de jonge Franstalige Michel om zich aan te sluiten bij de overwegend Nederlandstalige postulanten en novicen in Sint-Maria-Aalter om er zijn religieuze vorming te volgen. Maar al vlug bleek dat deze verstandige jongeman zich goed uit de slag kon trekken en weldra volstrekt tweetalig was. Na zijn professie als Broeder Bruno trok hij naar onze normaalschool in Zwijnaarde en behaalde er zonder moeite het diploma van onderwijzer, waarna hij naar de Universiteit van Leuven werd gestuurd waar hij wetenschappen en wiskunde zou studeren en ook daar slaagde hij glansrijk. Zijn droom was om missionaris te worden, en onmiddellijk na zijn studies mocht hij in 1965 ter vervanging van zijn legerdienst naar Burundi vertrekken waar hij voor drie jaar les gaf in de technische school van Bujumbura. Het werd voor hem een ware leerschool en de microbe voor de missies had hem voorgoed te pakken. Maar eerst moest hij nog even terugkeren naar België om er twee jaar les te geven in Leopoldsburg en even de econoom van Manage te vervangen. In 1971 ging zijn droom uiteindelijk in vervulling en mocht hij terugkeren naar Burundi, ditmaal naar Gitega, maar reeds het volgende jaar moest hij met zijn medebroeders Gitega verlaten om zich in Butare in Rwanda te vestigen. Dit werden de topjaren van zijn missionair leven: lesgeven,

leidinggeven en vooral dienst bewijzen. Want naast zijn wetenschappelijke kennis was Br. Michel ook zeer technisch begaafd en heel vlug werd hij aangezocht om een filmzaal in te richten voor de studenten en elektrische apparaten te herstellen, wat in de toenmalige missielanden van heel grote waarde was. Waarlijk, de techniek bezat voor hem geen geheimen. Hij was ook iemand die veel vrienden maakte met de lokale bevolking, waarbij hij zich hun lot bijzonder aantrok. Dit zal later blijken wanneer hij in België de vele vluchtelingen vanuit Rwanda zal helpen opvangen. Begin de jaren ‘80 deed men

beroep op Br. Michel om directeur te worden van het psychiatrisch centrum Caraes in Ndera, een voor hem onbekend apostolaat, maar dat nieuwe perspectieven voor hem opende. Nog even via Gatagara, waar hij ook het directeurschap op zich nam, vond hij het in 1991 de tijd rijp om zich spiritueel te herbronnen. Het werd "Gaudium et Spes" in Sint-Andries (Brugge), waarna hij besloot, in overleg met zijn oversten, zijn leven over een andere boeg te gooien. Pastoraal bij geesteszieken, was dit geen nieuwe nood in onze psychiatrische centra in België? En zo trok hij naar Manage, waar hij vanaf 1992 de pastorale dienst op zich nam. Maar Br. Michel was niet gauw tevreden met zichzelf en vond dat hij wel veel wetenschappelijke bagage bezat, maar te weinig theologische scholing. En zo besloot hij opnieuw te gaan studeren en behaalde hij in 1998 de kandidatuur in de theologie.
Ondertussen trok hij zich het lot aan van de vele Rwandese vluchtelingen die in België verzeild waren geraakt na de genocide in 1994. Velen van hen kende hij nog vanuit zijn tijd dat hij zelf in Rwanda verbleef. Ook dat werd voor hem een nieuw apostolaat. Hij begeleidde hen in hun moeizame integratie en organiseerde voor hen zelfs vakantieweken in Maria-Aalter.
Br. Michel was een authentieke religieus die soms wel eens kritisch en zelfs wat cynisch uit te hoek kon komen en heel gevat een situatie kon beschrijven, maar steeds was het met een zalvende hand dat hij tegelijk probeerde wonden te helen. Hij nam het graag op voor hen die zich wat aan de kant voelden, en hij zag in hen, naar het voorbeeld van Vincentius, zijn "meesters".

Velen kunnen daarvan getuigen. Met het ouder worden werd hij milder en getuigde hij ongedwongen van zijn lange levenservaring op zoveel plaatsen en in zoveel situaties. Bij dit alles bleef hij gegrond in een spiritueel leven dat hij trouw voedde met gebed, bezinning, lectuur, in de stille teruggetrokkenheid van zijn kamer.
De laatste jaren overviel hem een dementerend proces, en geleidelijk aan moest hij alles uit handen geven. Via een periode in ons rusthuis Sint-Arnold in Beernem kwam hij ten slotte naar ons klooster-rusthuis Sint-Jan te Zelzate waar hij zich rustig voorbereidde op de ultieme ontmoeting met God. Alle belemmering die hij de laatste periode van zijn leven moest ondervinden is nu opgeheven en hoe gelukkig zal hij nu zijn te mogen aanschouwen naar wie hij een gans leven heeft verlangd: God zelf. Broeder Michel, dank voor uw getuigenis als Broeder van Liefde, en dat voor velen op zoveel plaatsen wereldwijd.

Broeder Victor R. Bosco Pachake
1939-2021

Broeder Victor Bosco Pachake, liefdevol bekend als Br. Bosco, is thans naar huis gegaan, geleid door zijn geloof en diegenen die treuren om zijn heengaan achterlatend met de dierbare herinneringen die hij ons heeft gegeven. Hij werd geboren op 22 december 1939, in een Indiase Malayali familie die hun nieuwe thuis vonden

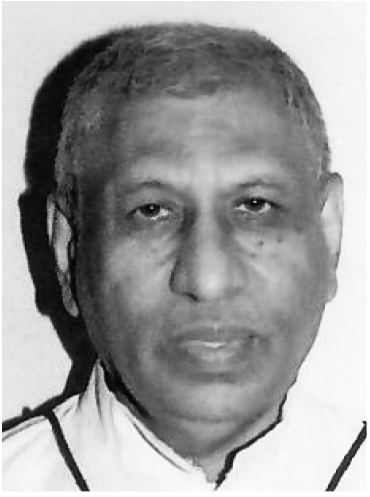

in Sri Lanka. Op zeer jonge leeftijd en na wat onderwijs te hebben genoten op de school van de toenmalige Broeders van Sint Jozef, was hij zo onder de indruk van hun toegewijde dienstbaarheid en eenvoud, dat hij later bij hen intrad. Hij wilde zonder aarzelen zijn leven volledig aan God geven als religieuze broeder. Daarom begon hij zijn vorming als postulant in Kalmunai en vervolgens zijn noviciaat in Batticaloa, wat uitmondde in zijn eerste professie op 8 december 1959, op 20-jarige leeftijd.
Na zijn professie en omdat hij geïnteresseerd was in technische vaardigheden, werd hij naar Pakistan gestuurd voor een voortgezette opleiding om elektronica te studeren. Dit was zijn passie en hij hield van het maken en repareren van radio's en andere kleine elektronische gadgets. Na zijn terugkeer uit Pakistan kreeg hij de leiding over het jongenstehuis in Hatton. Hier toonde Br. Bosco de essentie van zijn mededogen, van plichtsbesef, en gaf hij zich over aan de arme kinderen en wezen op het gebied

van onderwijs. Daarna werd hij overgeplaatst naar Trincomalee, naar het Technisch Instituut Sint-Jozef, waar hij lange tijd onderwijzer was en later directeur van het Instituut werd. Tijdens zijn directeurschap stimuleerde hij vele arme kinderen om technische vaardigheden te verwerven, waardoor zij inzetbaar werden. Hij deed dit alles vanuit zijn diep geloof en bleef een zeer vriendelijk, eenvoudig en nederig man. En dit maakte hem innemend voor de vele jongeren en mensen die met hem in contact kwamen. Hij was zeker geliefd en gerespecteerd omdat wij geloven dat hij op zijn unieke manier Christus uitstraalde.

Br. Bosco was een gebedsmens en zeer geïnteresseerd in de groei van de congregatie en stond zeer positief tegenover de samensmelting met de Broeders van Liefde in 2004. Hij respecteerde de oversten en als hij een hogere overste ontmoette, kuste hij diens handen, uit diep respect en eerbied. Misschien voelde hij aan dat oversten Gods vertegenwoordigers op aarde zijn, en vanuit dat bewustzijn en kinderlijk geloof maakte hij dat gebaar met diepe nederigheid. In de gemeenschap ging het hem om het algemeen welzijn en om iedereen gelukkig te maken met zijn gevoel voor humor. Zijn laatste 10 jaar bracht hij door in de gemeenschap van Batticaloa, maar voordat hij overleed, had hij de wens om terug te gaan naar Kalmunai, waar hij veel vrienden en klasgenoten had. Wij vervulden zijn wens en hij was zeer verheugd om daar slechts drie dagen te zijn voordat hij op 14 juni 2021 overleed. Het is duidelijk dat hij voorbereid was op deze overgang naar een nieuw leven en

vredig klaarstond. Wij zijn getroost dat hij nu in de hemel is, niet meer luisterend naar zijn lievelingsradio, maar naar zijn Schepper die hem met zijn oneindige barmhartigheid heeft verwelkomd.

Broeder Joris De Roeck 1948-2021

Br. Joris trad in de voetsporen van zijn broer René toen hij vanuit Temse postulant werd in 1965. Ook hij zou Broeder van Liefde worden. Na zijn eerste professie in 1967 vervolmaakte hij zijn hoger middelbare studies met het diploma van onderwijzer, maar de verstandige jonge broeder mocht daarna onmiddellijk naar de universiteit om er economie en ziekenhuiswetenschappen te studeren. In al deze studies slaagde hij glansrijk. Na de legerdienst lag het apostolaat voor hem te wachten, en het werd ons psychiatrisch centrum in Manage, waar hij bestuurssecretaris werd en vanaf 1980 algemene directeur en ook overste. De Franse taal werd voor hem als zijn tweede moedertaal, en zo werd hij geregeld opgetrommeld om te vertalen bij congregationele vergaderingen.
In 1989 trok hij voor een jaar naar Bonneville, om daarna stafmedewerker te worden in het Provincialaat en tegelijk internaatsverantwoordelijke in de school voor verpleegkunde Guislain in Gent, waar hij ook zijn thuisbasis kreeg. Een grote omschakeling na jaren werkzaam te zijn in de geestelijke

gezondheidszorg, maar zoals steeds was aanpassen voor Br. Joris geen probleem. Na zes jaar zou hij terugkeren naar Manage om er eerst opnieuw administratief directeur te worden en daarna opnieuw algemeen directeur.
In 2002 werd op hem beroep gedaan door het generaal bestuur in Rome en vervulde hij 4 jaar de functie van generaal econoom, een functie die hij daarna voortzette in Gent binnen de Belgische regio.
De laatste jaren ging het echter niet goed met zijn gezondheid, en na eerst tijdelijk een rustperiode te hebben in Beernem, werd dit naderhand zijn

definitieve verblijfplaats, om de laatste maanden naar Zelzate over te komen naar ons klooster-rusthuis, waar hij met de beste zorgen werd omringd tot het moment dat hij de grote overstap zette om voor eeuwig opgenomen te worden in Gods liefde.

Br. Joris was uniek in vele opzichten. Met zijn scherpe geest wist hij ieder probleem grondig te analyseren, zonder steeds tot een oplossing te komen. Maar van de analyse mocht men zeker zijn dat ze accuraat was. In zijn goede dagen was hij de zon voor zijn gemeenschap, waar hij met woordspelingen en anekdoten vreugde wist te brengen. Er waren ook dagen van volstrekte stilte, en iedereen wist dit te respecteren. In zijn toewijding voor zijn apostolische opdrachten was hij de stiptheid zelve en achter ieder blad wist hij het gelaat van de zieke en de arme te ontwaren, en uiteindelijk het gelaat van de Heer Jezus zelf. Want voor alles was hij religieus, consequent in de beleving van zijn religieuze geloften en trouw aan zijn dagelijks gebedsleven. Hij had zijn principes en daar bleef hij trouw aan, ja, zeer trouw. Iedere opdracht die hem werd toevertrouwd, aanvaardde hij zonder enige discussie. Ook dat maakte deel uit van zijn principes. Hij was sterk verbonden met zijn familie zonder daar veel uiterlijkheden aan vast te knopen.

Br. Joris, we zijn u dankbaar voor uw medebroeder-zijn in de congregatie en uw dienstbaarheid in het apostolaat, waar u samen met velen een nieuwe invulling gaf aan het godgewijde leven als apostolische religieuzen na het Tweede Vaticaans Concilie, en dat open voor

vernieuwing, maar trouw aan de traditionele waarden. Te vroeg moeten we afscheid nemen, en we vermoeden slechts hoe zwaar u de laatste jaren wogen toen uw krachten traag maar zeker afnamen. Maar zoals steeds behield u een uiterlijke rust die een weerspiegeling was van uw innerlijk leven. Aanvaarden uit de hand van God wat het leven ons brengt was zeker de leuze van uw leven. Dat leven heeft u nu mogen toevertrouwen aan de God aan wie u zich reeds had toegewijd door uw religieuze professie. Zo werd uw leven als Broeder van Liefde een lange voorbereiding op deze ultieme ontmoeting. Tot weerziens in het hiernamaals.

Broeder John McAteer 1935-2021

Br. John McAteer werd geboren in Fanad, Donegal in Ierland in 1935. Na zijn schoolopleiding werkte hij een aantal jaren in de omgeving en ook in Schotland. Br. John hield van het buitenleven en het werk dat hij deed was voornamelijk in de landbouw.
Op zesentwintigjarige leeftijd begon Br. John zijn postulaat en noviciaat in 1961 in Rochestown, Cork en deed zijn eerste professie in 1963. Zijn eerste opdracht was zes maanden in het Engelse juvenaat in Thistleton Lodge waar hij hielp met algemene taken. In die tijd stond de periode van zes maanden na de professie bekend als een “tweede noviciaat” en werd meestal gedaan in bepaalde communiteiten waar specifieke

aandacht was voor de vorming van jonge broeders. Broeder John werd vervolgens naar Clarinbridge in het graafschap Galway gezonden, waar hij een aantal jaren op de boerderij mocht werken. In 1969 verhuisde hij naar Waterford, waar hij opnieuw hielp op de boerderij van Belmont Park. Daarna verhuisde Br. John in 1972 naar het Provincialaat in Dublin, waar hij hielp met het onderhoud van het terrein. Br. John bleef in Dublin tot de sluiting van het Provincialaat in 1989, waarna hij terugkeerde naar Galway, waar hij de rest van zijn leven doorbracht.

Br. John had twee grote passies in zijn leven, één voor sport, in het bijzonder de Ierse spelen en nog meer in het bijzonder de Ierse spelen in zijn geboortestreek Donegal. Hij was bijzonder goed op de hoogte van de regels van het Gaelic football en was in zijn tijd in Dublin een gewaardeerd scheidsrechter bij wedstrijden. Zijn andere passie was het werk op het land en hij vermaakte ons regelmatig met verhalen over zijn boerenbestaan, of dat nu was voordat hij bij de congregatie kwam of op de verschillende

boerderijen waar hij later werkte. Zelfs na zijn pensionering bezocht Br. John regelmatig de plaatselijke markt en bleef op de hoogte van landbouwzaken door gesprekken met de plaatselijke boeren.
Br. John had een absolute voorliefde voor Donegal, zijn geboortestreek, en hij bracht er dan ook regelmatig een bezoek. Hij hield niet alleen contact met zijn naaste familie, maar bezocht ook zijn vele buren, vooral ouderen, en toonde oprechte belangstelling voor hun leven.
Heel zijn leven lang was Broeder John zeer trouw aan zijn gebedsleven en zijn taken als religieus. Hij kampte al enkele jaren met een slechte gezondheid en we zijn het toegewijde personeel van het nabijgelegen Kilcolgan Nursing Home, waar hij de afgelopen acht jaar uitstekende zorg ontving, dan ook heel dankbaar.
Broeder John overleed op 1 september 2021 op zesentachtigjarige leeftijd. De celebrant van zijn begrafenismis was zijn broer, kanunnik Francis McAteer. Moge hij rusten in vrede.

Broeder Eduardus Sabar Utomo
1956-2021

Broeder Eduardus Sabar Utomo, beter bekend als Broeder Edo, werd geboren op 13 september 1956 in Wonosobo, Midden-Java. Hij was de jongste van 11 broers en zussen. Na zijn middelbare schoolopleiding vervolgde hij zijn vorming

aan het Stella Maris Seminarie in Bogor, West-Java van 1979 tot 1981. Broeder Edo genoot van zijn jeugd door betrokken te zijn bij kerkelijke activiteiten, namelijk als begeleider van katholieke jongeren en ook bij de liturgie. Hij was ook medewerker op onze dovenschool, Don Bosco, in Wonosobo. Gaandeweg had God andere plannen om hem voor te bereiden zijn werktuig te zijn voor de weldaad aan velen, vooral aan hen die werden verwaarloosd.

Zijn ervaring in de kerk en zijn omgang met dove kinderen brachten hem ertoe in te treden bij de Broeders van Liefde. Hij trad toe als postulant van de Broeders van Liefde in 1986, in de communiteit van Sint-Paulus in Nandan, Yogyakarta. Na zijn vorming legde hij op 3 juli 1988 zijn eerste geloften af op 32-jarige leeftijd en bezegelde deze met eeuwige geloften in 1994. Tijdens zijn leven als Broeder van Liefde

ondersteunde hij de administratie op de Purwokerto High School in 1990 en verhuisde hij naar Purworejo om op dezelfde manier dienstbaar te zijn voor de Pius Stichting. In 2018 kreeg Br. Edo een nieuwe opdracht als lokale overste in de Don Bosco-gemeenschap in Wonosobo. De laatste maanden was hij ernstig ziek en werd hij opgenomen in het Palang Biru ziekenhuis, ook in onze gemeenschap, en op 3 september is Br. Eduardus overleden. Uiteindelijk moeten we toegeven dat het de Heer is die geeft, en de Heer die neemt. Gezegend is de naam van de Heer. Broeder Edo, we zullen ons altijd uw hartelijkheid en oprechtheid herinneren, en moge God u de beste plaats in de hemel schenken nu u ook voor ons bidt.

Broeder Jan Scherpenbergh 1938-2021

Broeder Jan was een minzame medebroeder, gekend om zijn gezapig Limburgs accent en zijn aanstekelijke lach. Na zijn opleiding tot onderwijzer in Zwijnaarde en zijn legerdienst was hij in september 1961 paraat in onze lagere school in Essen, waar hem het derde leerjaar werd toevertrouwd. Na een periode in Sint-Job-in-‘t-Goor in het buitengewoon onderwijs, keerde hij terug naar Essen, tot hij in 1970 geroepen werd om onderwijzer te worden in de oefenschool in Zwijnaarde, vanuit de vaststelling dat hij als broeder-onderwijzer de nodige didactiek bezat om zijn jonge medebroeders in te leiden en voor

te gaan in het onderwijzen. Hij bleef er tot in 1977 om van daaruit naar Sint-Paulus in Gent te trekken en les te geven in de lagere school van de Marathonstraat. Een kleine overstap via Leuven bracht hem in 1982 in Eeklo, waar hij, naast het lesgeven, ook plaatselijke kloosteroverste werd. Het was aangenaam toeven bij een overste als Br. Jan! In 1990 ging hij even naar Gentbrugge om ook daar overste te worden, maar dit was slechts voor één jaar en op zijn vraag ging hij opnieuw in het gewone onderwijs in Merksem en Brakel. Toen de congregatie een nieuw project opstartte in Knesselare voor de opvang van mensen met existentiële problemen, werd Br. Jan aangezocht en onmiddellijk bereid gevonden zich in dit nieuwe apostolaat in te werken. De tuin in Knesselare en de zorg voor de schapen kregen zijn bijzondere aandacht. Tussendoor had hij steeds een luisterend oor voor de gasten. Velen vonden soelaas bij Br. Jan, die steeds open stond voor een babbel, en dit met een aanmoediging en een lach. Maar ook het buitenland trok hem aan. Toen de congregatie een missie opende in Roemenië was hij blij tot de uitverkorenen

te behoren. In 1999 trok hij trok als eerste naar Iasi, waar hij vijf jaar zou verblijven. Met een eindeloos geduld probeerde hij de taal te leren en hij werd de vriend aan huis bij onze aangesloten leden Sebastian en Carmen, en bij Felicia en Rodrica, die in hem een voorbeeldige broeder zagen. Ze hielden van Br. Jan en hij hield van hen. Zelfs als hij een periode alleen moest wonen in dit vreemde Roemenië bleef hij zoals steeds de stipte broeder die tijd nam voor gebed en op zijn unieke wijze de problemen die hem werden voorgelegd kon relativeren. Nadat de communiteit in Roemenië werd gesloten keerde Br. Jan terug naar Knesselare en vroeg hij daarna om in Lummen te wonen, terugkerend naar zijn geboortestreek die hem nauw aan het hart lag. Een gevuld leven van dienstbaarheid en grote verscheidenheid, maar nog grotere bereidheid om te gaan waar de congregatie vond dat men hem nodig had. Met Br. Jan moest niet worden gediscuteerd, als religieus wist hij dat gehoorzaamheid geen theorie mocht blijven.
Br. Jan hield van de natuur, was graag in de tuin bezig en was dan fier zijn eigen kweek te kunnen tonen. De perken lagen er niet steeds heel symmetrisch bij, maar dat was voor Br. Jan geen probleem. Dat werd met zijn gekende lach gerelativeerd: het ging om de groenten, niet om het rechte pad naast het perceel.
Br. Jan hield van zijn congregatie en leefde intens mee met wat er wereldwijd gebeurde. Hij hield steeds iets jeugdig in zich, en bij het vernemen van zijn plots overlijden in ons klooster in Lummen waren we verwonderd dat hij reeds 83 jaar was. Een broeder die zijn diepe

vreugde in het gewijde leven als Broeder van Liefde heeft gevonden en op een buitengewone wijze trouw bleef aan het engagement dat hij als jonge broeder op 2 februari 1958 was aangegaan. Daar kunnen we alleen maar dankbaar voor zijn dergelijke medebroeders te hebben mogen kennen. Hij is nu thuisgekomen in de liefde van zijn Vader in de hemel die hij zo trouw hier op aarde heeft gediend en bemind.

Broeder Louis Verschueren 1941 -2021

Steeds onderweg om dienst te bewijzen, is Br. Louis geheel onverwacht geroepen om afscheid te nemen van dit leven. Voor hen die achterblijven, was en is het een zware beproeving, een schokervaring die ons allen confronteert met de eindigheid van het leven hier op aarde.
Geboren in Merksplas in 1941 trad hij in 1960 als postulant in bij de Broeders van Liefde, waar hij op 19 september 1962 zijn eerste geloften uitsprak. Na zijn studies aan de Normaalschool in Zwijnaarde volgde de legerdienst, die hem toch wel erg tekende omwille van de zware hepatitis die hij er opliep, maar dat belemmerde hem niet om daarna zijn studies voort te zetten aan de regentenschool in Sint-Niklaas. In 1967 was hij gereed om de stap te zetten in het apostolaat, en hij bleef een paar jaar in Temse als leraar Nederlands en geschiedenis, en titularis van de zesde moderne. In 1973 trok hij naar Essen en in 1975 naar Gentbrugge, waar hij overste

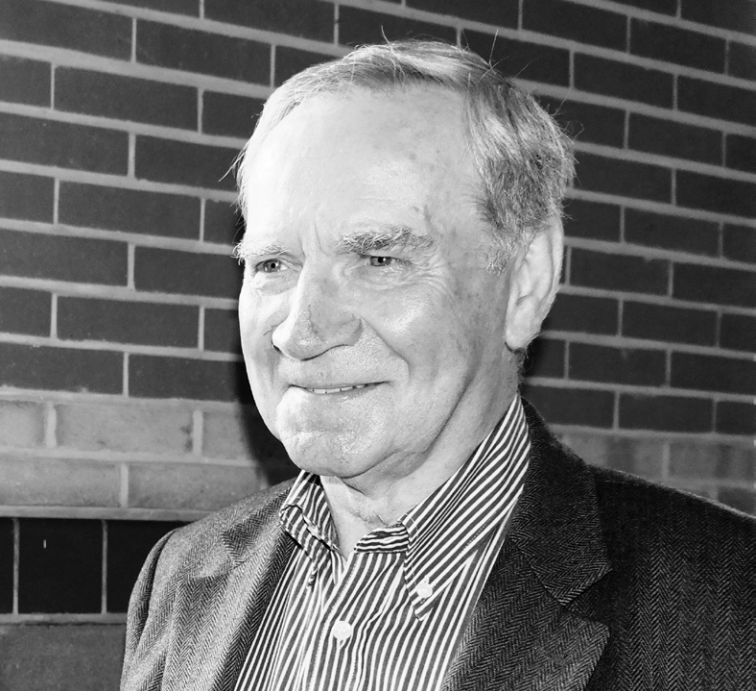

werd van de communiteit en directeur van de beroepsschool. Wellicht dacht hij toen voor een langere periode in Gentbrugge te blijven, maar bij het plotse afsterven van Br. Sextus, de bouwmeester van de Sint-Vincentiusprovincie een jaar later, werd Br. Louis gevraagd hem op te volgen en ontpopte hij zich als een toegewijde toezichter van de talrijke bouwwerken binnen de provincie. Bijna dagelijks was hij onderweg en zijn auto werd zijn tweede thuis. Bijna dertig jaar zou hij deze zware opdracht vervullen en daarmee een ware stempel zetten op het gebouwenpark van de provincie, nu regio.
Ook wanneer een zwaar ongeval hem bijna het leven kostte en hem voor altijd enige handicap bezorgde, zette hij daarna met volle ijver zijn opdracht verder.
Vanaf 2004 was hij in Gentbrugge, waar hij in

2010 overste werd en verder meehielp in het beheer van de apostolaatswerken.
Br. Louis was een minzame medebroeder, steeds bereid om hulp te bieden wie erom vroeg. Bij samenkomsten was hij een luisterend iemand, die graag op het einde zijn visie prijsgaf en daarmee soms een stempel wist te zetten bij de besluitvorming. Zijn trouw als religieus in de congregatie van de Broeders van Liefde was het waarmerk van zijn leven, en graag verdiepte hij zich in documenten waarin het leven van de congregatie in directoria werd uitgewerkt.
Vanaf 1976 heeft hij aan alle generale kapittels deelgenomen tot hij bij het laatste kapittel als "oudste" de stemmen mocht opnemen. Hij kwam er als jongste en ging er heen als oudste lid en schreef zo mee aan de geschiedenis van de congregatie.
Een aneurysma onderweg naar Antwerpen brak de draad van zijn leven af en heelkundige hulp kon niet meer baten. Ook als tachtigjarige bleef hij onverstoord zijn leven in dienstbaarheid voortzetten, en wellicht dacht hij nog vele jaren actief in de congregatie aanwezig te zijn. Maar Gods wegen zijn ondoorgrondelijk, en was zijn leven voor ons allen een aansporing om ons actief in te zetten voor het welzijn van anderen, zijn dood is een aansporing om steeds gereed te staan om de overstap naar het eeuwig leven te maken. De rust die hij zich nooit heeft gegund tijdens dit leven heeft hij nu in eeuwigheid ontvangen.

Broeder Maurice Buyens 1940-2022

“Broeder Maurice Buyens: Broeder van Liefde en held van doven.” Zo werd in de pers het overlijden van onze medebroeder aangekondigd. Zijn hele leven stond inderdaad in het teken van de zorg, de promotie van mensen met een auditieve handicap, en dat vanuit zijn eigen ervaring als kind van dove ouders. Met een oom Broeder van Liefde werd de combinatie gelegd: in 1959 startte hij als postulant in Maria-Aalter om er in 1961 zijn eerste geloften uit te spreken. Ondertussen bekwaamde Br. Leothardus, de kloosternaam die hij bij zijn inkleding ontving, zich als onderwijzer, wat later nog aangevuld werd met een aggregaat voor godsdienstonderwijs in het lager secundair onderwijs en een specialisatie als leraar bij auditief gehandicapten. Maar reeds in 1964 was hij volop actief in de wereld van de doven en mocht hij les geven bij de kleinsten in het Sint-Gregoriusinstituut in Gentbrugge, en na een jaar ervaring in Woluwe, kwam hij terug in Gentbrugge om er voorgoed te blijven.
Vanaf 1968 vergezelde hij Br. Swithinus naar de samenkomsten van de Oost-Vlaamse dovenverenigingen en na het overlijden van Br. Swithinus volgde hij hem op als begeleider van de dovenclubs en ook in het Nationaal Verbond van de Katholieke Doven. Vanaf 1977 werd hij zelfs de algemeen secretaris van de Federatie van de Vlaamse Dovenverenigingen.
Broeder Maurice was een broeder die nooit neen

kon zeggen en altijd onderweg was. Zijn opdracht in het Sint-Gregoriusinstituut, als leraar en later zelfs als algemeen directeur, combineerde hij met het tolken van de vele samenkomsten van de doven over Vlaanderen verspreid. Heel dierbaar werd hem het tolken bij de eucharistieviering, waarvoor hij in heel België werd gevraagd. Daardoor kende hij maar weinig vrije avonden en weekends. Het was een vraag waar deze broeder zijn energie haalde!

In 1981 startte hij met een leergang tolk voor doven, waardoor de gebarentaal, waarvan Br. Maurice vanuit zijn eigen ervaring een echte

verdediger was, geleidelijk aan ook meer erkenning kreeg om uiteindelijk in 2006 door de Vlaamse regering officieel erkend te worden. Sindsdien hebben doven recht op tolken in onderwijs, in hun privéleven, op hun werk en bij het verdedigen van hun belangen. Dankzij de tolkenschool werden degelijke tolken voorbereid om deze functies waar te nemen. De ervaringen als begeleider van de dovenclubs en de ontwikkeling van de gebarentaal legde hij vast in verschillende uitgaven, die echte basiswerken werden, waarvan het gebarenwoordenboek wel het meest in het oog springende is. Eindelijk beschikte de Nederlandstalige doven over hun eigen woordenboek.

In 1998 richtte Br. Maurice in Ledeberg het dovencentrum “Emmaüs” op als ontmoetingscentrum en tegelijk begeleid wonen voor doven. Ook voor de bejaarde doven had hij bijzondere zorg met de oprichting van een eigen bejaardentehuis in Temse dat later werd geïntegreerd in het Woon- en Zorgcentrum te Tielrode.

Naast het werk bij de doven gaf hij ook de start aan een eigen kaderschool voor de opleiding van monitoren bij gehandicapten, waaruit later “Bloemenstad” zou groeien.

Zojuist werd de vraag gesteld waar deze broeder zijn kracht haalde. De laatste jaren van zijn leven werd dit heel duidelijk, op de wijze dat hij zich inzette voor bezinningsgroepen, op bedevaart trok met de doven naar Medjugorje en San Giovanni Rotondo bij Pater Pio en wekelijks aanmoedigende teksten schreef voor zijn ontelbare vrienden uit de dovenwereld

en ook daarbuiten. Hij ontpopte zich als een charismatische herder.
We mogen gerust zeggen dat de dovenwereld er anders zou hebben uitgezien indien Br. Maurice niet bij hen was gepasseerd.
Op het einde van zijn leven wist Br. Maurice dat hij veel moest loslaten, maar met alles bleef hij verbonden via gebed, intens gebed. Vele uren besteedde hij aan gebed in de kapel van het kloosterrustoord Sint-Jan in Zelzate, tot hij geleidelijk echt alles uit handen moest geven, ook zijn eigen leven. Maar hij wist aan wie hij het mocht toevertrouwen en hij mocht met Theresia van Lisieux herhalen: “Alles is genade, ik ga het leven binnen.”
Dank u, Broeder Maurice, voor dat vele goede dat u voor zovelen heeft verricht. Het was caritas van het zuiverste gehalte. We zullen u missen, uw medebroeders, maar nog meer uw vele vrienden, zelfs wereldwijd, uit de dovenwereld. U heeft hen op een heel eigen wijze echt verrijzenisvreugde gebracht, en dat op een charismatische wijze, onnavolgbaar, onvermoeibaar, met een “davantage” van Sint-Vincentius en een caritatieve bewogenheid als trouwe volgeling van Vader Triest. Wat moeten deze verheugd zijn geweest opdat hun charisma zo levend en vernieuwend in u aanwezig mocht zijn.

Broeder Justin Bashombe Nabagayire
1975-2022

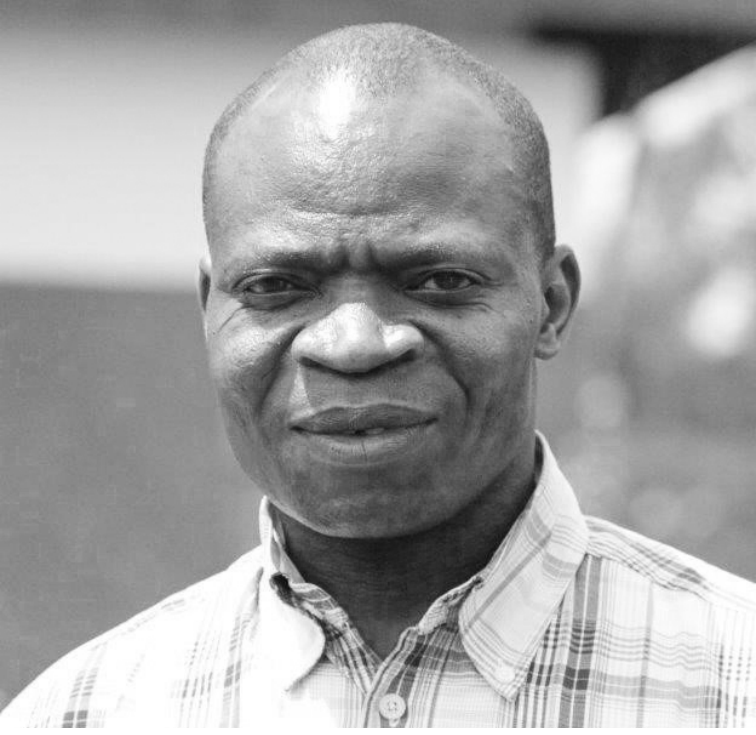

Het overlijden van een jongere medebroeder, en dan nog totaal onverwachts, treft ons als congregatie bijzonder hard. Toen het bericht arriveerde dat Br. Justin in de vroege morgen in Nioki in Congo was overleden, werd het heel stil in ons hart en we hadden wat tijd nodig om dit bericht in ons te laten doordringen. Daarna kwam het nieuws dat hij overleden was ten gevolge van de Covid-19 besmetting die sinds enige dagen in de communiteit van onze broeders in Nioki woekerde.

Onze gedachten gaan terug naar 1999, toen we hem voor de eerste maal mochten ontmoeten als jonge postulant in Bukavu. Het was een mooie groep jongeren die zich heel enthousiast voorbereidden om naar België te komen voor hun opleiding in het internationaal noviciaat.

Br. Justin was één van hen. Vier jaar later zou hij in Bukavu zijn eerste geloften uitspreken, om daarna naar Lubumbashi te trekken om er de studies van verpleegkunde aan te vangen, die hij even zou onderbreken, maar in 2010 mocht afwerken. Ondertussen had hij ervaring opgedaan in het apostolaat in Bukavu en Goma, waar hij betrokken was bij de opstart van de aldaar gevestigde nieuwe communiteit. Na zijn eeuwige professie in 2009 kwam hij terug naar Goma waar hij lokale overste en verantwoordelijke werd van het psychiatrisch centrum. Hij ontpopte er zich als een toegewijde broeder-verpleger en een dienstbare directeur, heel bekommerd voor de verdere uitbouw van het kleine centrum. Hij wou alles grondig doen, soms met een zekere koppigheid en niet bevreesd om kritiek te uiten waar dit nodig was.
De laatste jaren was hij actief in Nioki en we keken ernaar uit om hem te ontmoeten tijdens ons nakend bezoek aan Kinshasa. God heeft er echter anders over beslist, en de pandemie heeft heel onverwacht één van onze jongere medebroeders dodelijk getroffen.
Broeder Justin was een begaafde medebroeder, ernstig in zijn levenswijze en trouw aan zijn levensengagement. In persoonlijke gesprekken kon hij zeer ernstig zijn, maar in gemeenschap vlot en aangenaam. Soms had hij moeite om zijn eigen visie te verenigen met de visie van de gemeenschap, en dan was stilte de oplossing. En in deze stilte kwam hij steeds tot bezinning en tot een oplossing voor zichzelf, waarna hij zich vlot voegde bij de gemeenschap. Zijn gehechtheid aan de congregatie uitte zich in het

woordgebruik: “Mon général, ma congrégation, ma communauté.” De congregatie was inderdaad zijn thuis geworden en bijna twintig jaar mocht hij er leven als een gedegen broeder en in grote dienstbaarheid aan zowel de gemeenschap als aan de zieken die hij verzorgde.
Dit alles is nu stilgevallen en we kunnen alleen biddend terugdenken aan al die keren dat we Justin mochten ontmoeten, inderdaad in goede en kwade momenten, maar steeds afgesloten met een stevige handdruk en een genegen omhelzing. Moge de Heer, aan wie hij zijn hele leven heeft geschonken, hem nu het volle leven geven, waar hij Gods liefde voor eeuwig zal mogen proeven. Rust in vrede, dierbare en geliefde Broeder Justin.

Broeder Gaston Jeurissen 1925-2022

Toen Broeder Gaston zich aanmeldde in Zwijnaarde om broeder te worden, was het reeds zijn droom om missionaris te worden. Het was natuurlijk in volle oorlogsjaren, en het zou nog even duren vooraleer er opnieuw missionarissen konden vertrekken naar Afrika. Hij zou na zijn studies als onderwijzer eerst nog een paar jaar ervaring kunnen opdoen als broeder in de eerste klas in Brugge. Maar dan kwam het langverwachte moment en mocht Broeder Gaston in 1951 vertrekken naar Congo, waar hij in Kabinda onmiddellijk directeur werd van de lagere school, en na een korte stop

in Lusambo, waar hij les gaf in de vakschool, vertrok hij uit Congo en werd het Rwanda, waar de vaardige broeder-onderwijzer les gaf in de normaalschool in Zaza en er ook opnieuw directeur werd van de lagere school. Het waren gevulde jaren, met de gekende moeilijkheden rond de onafhankelijkheid en de verschillende opstanden. Maar Broeder Gastons liefde voor het volk primeerde en zo kon hij alle gevaren weerstaan. In 1972 was het dan toch even tijd om naar België terug te keren en voor drie jaar werd Br. Gaston directeur van de lagere school van het Sint-Paulusinstituut in de Marathonstraat. Hij viel er op door geregeld in korte broek te verschijnen, en het gaf hem de bijnaam “Kort

Broekske", tegelijk natuurlijk verwijzend naar zijn kleine gestalte. Groot was zijn vreugde wanneer hij terug naar Rwanda mocht vertrekken en er opnieuw in Zaza actief te worden. Hij werd er verantwoordelijk voor het "Centre des jeunes", werd econoom en verantwoordelijk voor de wekelijkse bevoorrading, waarvoor hij geregeld het traject Zaza-Kigali moest maken met de vrachtwagen. Heel Kigali kende hem als de broeder in habijt, want als alternatief voor zijn korte broek die hij wel nog binnenshuis droeg, koos hij resoluut om opnieuw het kloosterhabijt te dragen, wel met een lichte aanpassing, die hij vooral aanbracht als koorleider van zijn "Pueri Cantores". Want dat was zijn grote hobby, waar hij zich met vurigheid aan wijdde en vele jongeren warm wist te maken voor het zingen in koor. Hij werd lid van de wereldwijde beweging en kon zelfs met zijn groep Rome bezoeken en voor Paus Johannes Paulus II zingen, wat voor hem een onvergetelijk moment werd. Toen de congregatie besloot om in Bujumbura een nieuw psychiatrisch centrum op te richten en men iemand nodig had om de bouwwerken te volgen, deed men beroep op Br. Gaston, en gehoorzaam zoals altijd toog hij naar Bujumbura om er vier jaar mee te helpen aan de uitbouw van het centrum en het klooster. Maar hij was natuurlijk blij terug te mogen keren naar Zaza waar hij zijn vroegere taken opnieuw opnam. Het waren voor hem wellicht de gelukkigste jaren van zijn leven: altijd dienstbaar, altijd in de weer, met jongeren op stap. Een nieuw hoogtepunt was toen hij ter gelegenheid van zijn kloosterjubileum met zijn koor naar België mocht komen om er op

verschillende plaatsen op te treden. We schrijven 1993. Niemand dacht toen dat het in Rwanda weldra zou gedaan zijn en dat hij het volgend jaar opnieuw in België zou zijn, ditmaal met zijn medebroeders die allen het land hadden moeten ontvluchten. Na een paar maanden ging hij in op de oproep die vanuit Zuid-Afrika kwam om broeders te hebben in Saint Conrad in Klerksdorp, en Br. Gaston begon vaardig Engels te leren om eind september naar Klerksdorp te vertrekken en er de boarding master te worden. Zuid-Afrika zou zijn tweede thuis worden, en na een periode overste te zijn geweest in het regionaal huis, trok hij naar Polokwane waar hij een tiental jaar overste en verantwoordelijk was voor het internaat. Hij werd er gewaardeerd om zijn stiptheid, zijn bereidheid en zijn vriendelijkheid door zowel de leerkrachten als de vele internen. In 2012 voelde onze broeder dat het niet goed meer ging: hij vergat namen, hij kon de rekeningen niet meer opvolgen zoals voorheen. Met pijn in het hart moest hij afscheid nemen van Polokwane, maar ook van zijn lang missionarisleven, en kwam naar ons klooster-rusthuis in Beernem, waar hij nog 10 jaar de goede zorgen mocht genieten van broeders en medewerkers, tot hij volledig verdween in de schemer van het verleden. De laatste maanden was hij in ons klooster-rusthuis in Zelzate, waar hij op 21 januari 2022 rustig heenging naar de hemelse Vader.

Een mooi gevuld leven van toewijding, van religieuze diepgang, van diep geluk als Broeder van Liefde zich voor de kleinen te mogen inzetten. Br. Gaston, steeds bereid, heeft met

zijn talenten gewoekerd, ze ruim verspreid en er velen laten van genieten. Hij mag nu voor eeuwig de lofzang in de hemel de toon aangeven. Pueri cantores...

Brothers of Charity
Broeders van Liefde
Frères de la Charité
Fratelli della Carità

Via Giambattista Pagano 35
00167 Roma - Italia
generalate.communications.office@fracarita.net

www.brothersofcharity.org